

Asiakasperheiden kokemuksia ennaltaehkäisevästä perhetyöstä Perhepiste Nopeassa

Marjo Kosunen
Sini Kwok
Alina Planting

Opinnäytetyö
Helmikuu 2011
Sosiaalialan koulutusohjelma
Palveluohjauksen ja sosiaalityön
vaihtoehtoiset ammattiopinnot
Sosiaalipedagogiikan
vaihtoehtoiset ammattiopinnot
Tampereen ammattikorkeakoulu

TAMPEREEN AMMATTIKORKEAKOULU
Tampere University of Applied Sciences

TIIVISTELMÄ

Tampereen ammattikorkeakoulu
Sosiaalialan koulutusohjelma
Palveluohjauksen ja sosiaalityön vaihtoehtoiset ammattiopinnot
Sosiaalipedagogiikan vaihtoehtoiset ammattiopinnot

KOSUNEN MARJO, KWOK SINI & PLANTING ALINA:

Asiakasperheiden kokemuksia ennaltaehkäisevästä perhetyöstä Perhepiste Nopeassa

Opinnäytetyö 81s., liitteet 6 s.
Helmikuu 2011

Opinnäytetyö tehtiin Perhepiste Nopealle, joka kuuluu Tampereen kaupungin lapsiperheiden sosiaalipalveluiden ehkäisevään työhön. Tavoitteena oli kartoittaa, mitä Perhepiste Nopean asiakkuus on merkinnyt vuosien 2007–2008 asiakasperheille. Tutkimuksessa tarkastellaan, kuinka toiminta on kantanut asiakkuuden jälkeen, millaisia kokemuksia asiakasperheillä on Perhepiste Nopean toiminnasta ja minkälaisia kehittämissuhteita perheiltä nousi toiminnasta esiin.

Tutkimus on laadultaan sekä kvalitatiivinen että kvantitatiivinen. Opinnäytetyön tutkimusmenetelmänä käytettiin kyselylomaketta, jonka avulla kerättiin niin määrällistä kuin laadullistakin aineistoa. Taustatutkimusta varten tehtiin teemahaastattelu Perhepiste Nopean työntekijöille. Laadullinen aineisto analysoitiin käyttäen aineistolähtöistä analyysiä. Määrällinen aineisto analysoitiin Tixel-ohjelmaa apuna käyttäen. Teoreettisena viitekehyksenä oli lastensuojelu, perhetyö ja perhe yhteiskunnallisessa viitekehyksessä.

Tutkimustuloksista selvisi, että asiakasperheet kokivat toiminnasta saadun avun kantaneen myös asiakkuuden jälkeen. Perheet olivat erityisen tyytyväisiä saadessaan ulkopuolisen näkemyksen ja tuen tilanteensa käsittelyyn. Kehittämissuhteet koskivat pääasiassa asiakkuuden kestoa sekä toiminnan näkyvyyttä.

Tutkimuksen perusteella voidaan todeta Perhepiste Nopean toiminnalla olleen merkitystä asiakasperheille. Asiakasperheet kokivat, että toiminta oli positiivista ja vastasi heidän odotuksiinsa. Apu saavutettiin pienillä, yksinkertaisilla muutoksilla. Perhepiste Nopea on voimaannuttanut perheitä löytämään omat voimavaroja ja antanut välineitä perheiden vuorovaikutukseen sekä kommunikointiin.

Asiasanat: Perhepiste Nopea, perhe yhteiskunnallisessa viitekehyksessä, lastensuojelu, perhetyö.

ABSTRACT

Tampereen ammattikorkeakoulu
Tampere University of Applied Sciences
Degree Program in Social Services
Case Management and Social Work
Social Pedagogy

KOSUNEN MARJO, KWOK SINI & PLANTING ALINA: Families' Experiences of Preventative Family Work at Family Centre Nopea

Bachelor's thesis 81 pages, appendices 6 pages
February 2011

This Bachelor's thesis was made to Family Centre Nopea, which is part of the welfare services provided by the City of Tampere. The purpose of the study was to explore families' experiences from Family Centre Nopea during 2007 to 2008. The study also made an attempt to look at the effect of attending Family Centre on the families, and to find suggestions for development of the operation.

The methods used in the study were both quantitative and qualitative. The data were gathered by means of a questionnaire. Additionally, the employees of Family Centre Nopea were interviewed to receive background information. The theoretical framework of the study consisted of theories on family in a social frame of reference, child protection and family work.

According to the results, the client families felt the benefits of the help they had received even after their client status had ended. The families were especially pleased with the objective view and support that they were given. The improvement ideas were mainly related to the length of client status and the visibility of the operation of Family Centre Nopea.

The findings indicate that Family Centre Nopea has been a significant support to the families. The families were satisfied with the cooperation of Family Centre Nopea. Family Centre Nopea empowered the families to find their own resources and gave them tools to interact and communicate better.

Key Words: Family Center Nopea, family in a social frame of reference, child protection, family work.

SISÄLLYS

1 JOHDANTO.....	5
2 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTTAMINEN	7
2.1 AIHEEN VALINTA.....	7
2.2 TUTKIMUSTEHTÄVÄ JA TUTKIMUSKYSYMYKSET	8
2.3 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN	9
2.4 ANALYYSITAPA.....	11
2.5 TUTKIMUKSEN LUOTETTAVUUS JA EETTISYYS	12
3 PERHE YHTEISKUNNALLISESSA VIITEKEHYKSESSÄ.....	14
3.1 PERHERAKENTEIDEN MUUTOKSET	14
3.2 PERHEEN MÄÄRITTELY	15
3.3 NUORUUDEN KEHITYSTEHTÄVÄT JA RIITTÄVÄN HYVÄ VANHEMMUUS.....	19
3.4 NUORUUSIÄN HAASTEET	21
4 LASTENSUOJELU.....	26
4.1 LASTENSUOJELUN KÄSITTEET JA KESKEISET PERIAATTEET	26
4.2 UUSI LASTENSUOJELULAKI	27
4.3 ENNALTAEHKÄISY JA PERHEIDEN TUKEMINEN	28
4.4 LAPSI- JA PERHEKOHTAINEN LASTENSUOJELU	31
5 PERHETYÖ	36
5.1 PERHETYÖN MÄÄRITELMÄ	36
5.3 PERHETYÖ TAMPEREELLA.....	41
5.4 PERHEPISTE NOPEA.....	45
6 PERHEIDEN KOKEMUKSIA ENNALTAEHKÄISEVÄSTÄ PERHETYÖSTÄ	51
6.1 ASIAKKUUS PERHEPISTE NOPEASSA.....	51
6.2 ASIAKKAIDEN KOKEMUKSIA SAAMASTAAN AVUSTA PERHEPISTE NOPEASSA	53
6.3 PALVELUT PERHEPISTE NOPEAN JÄLKEEN.....	56
6.4 ASIAKKAIDEN KEHITTÄMISEHDOTUKSET JA PALAUTE	59
7 JOHTOPÄÄTÖKSET	62
8 POHDINTA	66
8.1 OMAN TYÖN ARVIOINTI	68
LÄHTEET	71
LIITTEET	76

1 JOHDANTO

Vuonna 2009 kodin ulkopuolelle sijoitettuja lapsia ja nuoria oli yli 16 000 ja sosiaalityön asiakkaana ja avohuollon tukitoimien piirissä yli 70 700. Kiireellisiä sijoituksia tehtiin 17 % enemmän kuin vuonna 2008. Luvut ovat olleet nousussa vuodesta 1991 lähtien, lukuun ottamatta vuoden 2009 aikana huostassa olevien lasten määrän vähenemistä. Kuntien käyttökustannukset vuonna 2008 lastensuojelun laitos- ja perhehoidossa olivat 544 milj. euroa, mikä on noin puolet enemmän kuin valtakunnalliset ammattikorkeakoulutoiminnan kustannukset. (Tilastokeskus 2006; Tilastokeskus 2009.) Näyttäisivätkö luvut erilaisilta, jos ehkäisevään lastensuojelutyöhön panostettaisiin enemmän?

On sanomattakin selvää, että ehkäisemällä saadaan säästöä. Ennaltaehkäisyä voidaan tehdä monella tavalla, mutta kunnilla ja valtiolla on suuri vastuu asiasta. Lastensuojelulaki painottaakin ehkäisevää lastensuojelua uusilla lakipykälillä (88/2010). Lain sanotaan systematisoivan ja tehostavan ennaltaehkäisyä. Mikäli yhteiskunta ei ole valmis tarjoamaan tarpeeksi ennaltaehkäisevää apua varhaisessa vaiheessa, on turha olettaa, että lastensuojeluluvut lähtisivät laskuun.

Opinnäytetyön aihetta etsiessämme meille oli täysin selvää, että aihe liittyisi lastensuojeluun. Olemme kaikki työskennelleet opintojemme ohella lastensuojelun kentällä ja sen kautta olemme tavanneet lastensuojelun asiakkaina olevia lapsia, nuoria ja perheitä. Olemme toisinaan pohtineet, voisiko näiden tapamiemme lasten, nuorten ja perheiden elämäntilanne olla toinen, jos heidän asioihinsa olisi puututtu jo varhaisemmassa vaiheessa. Ihanteellisinta tietenkin olisi, että ennaltaehkäisy toimisi niin, ettei ongelmia syntyisi. Lastensuojelukokemuksemme kautta olemme oppineet arvostamaan ehkäisevää lastensuojelutyötä paremmin.

Olimme tyytyväisiä saadessamme työelämätahoksemme Perhepiste Nopean, jolta nousi tarve opinnäytetyölle. Perhepiste Nopean toiminta kuuluu Tampereen kaupungin lapsiperheiden sosiaalipalveluiden ennaltaehkäisevään työhön.

Palvelu on tarkoitettu 12 – 17 – vuotiaille nuorille ja heidän perheillensä ongelmien varhaisessa vaiheessa. Perhepiste Nopean asiakkuus ei tuo mukanaan lastensuojeluasiakkuutta, vaan toiminnan tavoitteena on ehkäistä lastensuojeluasiakkuuden syntyminen. Työ on varhaisessa vaiheessa annettavaa ehkäisevää perhetyötä, joka tarjoaa ohjausta, neuvontaa sekä tavoitteellisia perhetaapauksia. (Perhepiste Nopea 2010.)

Opinnäytetyömme tavoitteena on kartoittaa, mitä Perhepiste Nopean asiakkuus on merkinnyt asiakasperheilleen. Tutkimuksen kohteena olivat asiakasperheet vuosilta 2007 – 2008. Tutkimuksessa tarkastellaan, kuinka toiminta on kantanut asiakkuuden jälkeen, millaisia kokemuksia asiakasperheillä on Perhepiste Nopean toiminnasta ja minkälaisia kehittämissuhteita perheiltä nousi toiminnasta. Varsinaisen tutkimustehtävän lisäksi olemme tutkineet teoreettista aineistoa. Tutkimus on laadultaan sekä kvalitatiivinen että kvantitatiivinen. Opinnäytetyön tutkimusmenetelmänä käytettiin kyselylomaketutkimusta, jonka avulla kerättiin niin laadullista kuin määrällistäkin aineistoa. Lisäksi teimme teemahaastattelun Perhepiste Nopean työntekijöille taustatutkimusta varten. Teoreettisena viitekehystenä oli lastensuojelu, perhetyö ja perhe yhteiskunnallisessa viitekehyksessä. Teoriaan olimme pyrkineet perehtymään laajemmin, koska opinnäytetyön tekijöitä on kolme.

Opinnäytetyömme on pintaraapaisu aiheeseen ja vain yhdestä näkökulmasta tehty, mutta toivomme sen herättävän keskustelua. Toivomme, että opinnäytetyömme hyödyntää Perhepiste Nopeaa ja antaa heille mahdollisia kehitysideoita työhönsä.

2 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTTAMINEN

Kerromme seuraavissa kappaleissa aiheen valinnasta, tutkimustehtävästä sekä avaamme tutkimuksemme toteuttamista ja esittelemme analyysitapaamme.

2.1 Aiheen valinta

Opinnäytetyömme alkoi keväällä 2010 etsiessämme aihetta ja työelämätahoa. Toivoimme aihetta nimenomaan lastensuojelun kentältä. Etsimme Tampereen kaupungin Internet sivuilta tietoa kunnallisen sektorin lastensuojelun palveluista ja lähestyimme sähköpostitse muutamaa tahoa. Tampereen kaupungin lapsiperheiden sosiaalipalveluiden ennaltaehkäisevään työhön kuuluva Perhepiste Nopea ilmaisi tarpeensa opinnäytetyölle.

Perhepiste Nopea on aikaisemmalta nimeltään Nopean puuttumisen perhetyö. Perhepiste Nopeasta on tehty aiemmin kolme opinnäytetyötä. Ensimmäinen työ on nimeltään; Kuvaus Nopean puuttumisen perhetyön suunnitteluprosessista. Opinnäytetyössä on kuvattu, miten Nopean puuttumisen perhetyön malli rakentui. (Jarske & Strömberg 2004.) Toinen opinnäytetyö on nimeltään; Nopean puuttumisen perhetyön malli – Työnsisällön kehittäminen ja arviointi. Tässä opinnäytetyössä on kirjattu Nopean puuttumisen perhetyön uusi malli työnsisällön kehittämispalavereiden pohjalta. (Marttila & Saukko 2006.) Kolmas opinnäytetyö koskee asiakastytyväisyyttä Nopean puuttumisen perhetyössä. Tässä opinnäytetyössä on selvitetty Nopean puuttumisen perhetyön asiakkaiden kokemuksia saamastaan palvelusta asiakaspalautelomakkeen ja seurantasoittojen perusteella. (Hämelahti & Koli 2006).

Perhepiste Nopea toivoi meidän kohdistavan tutkimuksemme vuoden 2007 - 2008 asiakasperheille, jolloin perheet olisivat mahdollisesti saaneet tarpeeksi etäisyyttä silloiseen tilanteeseensa. Opinnäytetyömme eroaa Hämelahti ja Kolin (2006) tutkimuksesta, koska heidän opinnäytetyössään käytetty

asiakastyytyväisyyskysely on tehty heti asiakkuuden päätyttyä, kun taas meidän kyselymme on lähetetty 2-3 vuotta asiakkuuden päätyttyä jälkeen. Asiakastyytyväisyyden lisäksi tutkimme, mitä Perhepiste Nopean asiakkuus on merkinnyt asiakasperheille ja pyrimme samalla tuomaan asiakkaiden oman äänen kuuluviin useilla avoimilla kysymyksillä.

2.2 Tutkimustehtävä ja tutkimuskysymykset

Opinnäytetyömme tavoitteena on kartoittaa, mitä Perhepiste Nopean asiakkuus on merkinnyt vuosien 2007–2008 asiakasperheille. Perhepiste Nopean merkittävyydellä tarkoitamme kaikkea, mitä asiakas on kokenut saavansa toiminnasta. Merkittävyys voi koskea esimerkiksi jonkin konkreettisen neuvon saamista taikka elämäntilanteen kohentumista. Kuten Hirsjärvi ym. (2007, 164) kertoo, laadullisen tutkimuksen ja opinnäytetyömme tavoitteena on, että tutkittavat ajatellaan ainutlaatuisina tapauksina, joiden jokaisen omakohtainen kokemus on oikea. Tällöin tutkittavan ääni pääsee kuuluviin. (Hirsjärvi ym. 2007, 164.)

Opinnäytetyömme tutkimustehtävän selvittämisen apuna olemme muotoilleet seuraavat tutkimuskysymykset:

1. Millaisia kokemuksia asiakasperheillä on Perhepiste Nopean toiminnasta?
2. Miten Perhepiste Nopean ennaltaehkäisevä perhetyö on kantanut asiakkuuden jälkeen?
3. Minkälaisia kehittämis ehdotuksia perheille heräsi toiminnasta?

Käsite ”kantanut” voidaan ymmärtää lukijasta riippuen monella eri tavalla. Opinnäytetyössämme tarkoitamme kantavuudella sitä, millä tavoin asiakkaat ovat voineet hyödyntää Perhepiste Nopeasta saadun avun myös muissa elämäntilanteissa. Tarkoituksemme on siis selvittää, onko Perhepiste Nopean puuttumisella ollut vaikutusta asiakkuuden jälkeen.

Varsinaisen tutkimustehtävän ohella olemme tutkineet teoreettista aineistoa. Lastensuojelua olemme tutkineet uudistuneen lain näkökulmasta. Olemme tarkastelleet perhetyön sisältöä ja millaista perhetyötä Tampereen kaupunki järjestää. Lisäksi olemme tutkineet perhettä laajemmin yhteiskunnallisessa viitekehyksessä.

2.3 Tutkimuksen toteuttaminen

Opinnäytetyömme alkoi Perhepiste Nopean kanssa yhteisillä palaverilla, joissa haimme suuntaa opinnäytetyöllemme. Tällä kertaa Perhepiste Nopea toivoi opinnäytetyötä, joka keskittyisi Perhepiste Nopean vaikuttavuuden selvittämiseen. He toivoivat meidän selvittävän, onko heidän tukensa tarpeeksi riittävää, vai onko asiakasperhe tukeutunut Perhepiste Nopean työskentelyn jälkeen muihin palveluihin.

Pohdittuamme aihetta päädyimme vaikuttavuuden sijasta tutkimaan sitä, mitä Perhepiste Nopean asiakkuus on merkinnyt asiakasperheille. Emme voineet harmiksemme tehdä vaikuttavuustutkimusta, koska opinnäytetyö on siihen liian suppea tutkimus. Opinnäytetyön laajuisella tutkimuksella on erittäin haastavaa selvittää, mitkä asiat ovat juuri Perhepiste Nopean tuomia vaikutuksia ja mitkä vaikutukset ovat muun elämän tuomia. Näin ollen tutkimuksemme olisi ollut meidän omia raakoja yleistysiamme ja näkemyksiämme. Tutkimus olisi siis ollut epäluotettava. Selvittäessämme asiakkaiden omia näkemyksiä Perhepiste Nopean tuomista merkityksistä, jokaisen asiakkaan omakohtainen kokemus on oikea. Toisaalta kohdejoukon ollessa 153 henkilön ryhmä, ei tuloksia voi pitää yleistettävänä totuuksina, vaan suuntaa-antavina lukuina. Kiinnostuimme Perhepiste Nopean kanssa muotoillusta aiheesta ja koimme sen hyvin ajankohtaiseksi. Ehkäisevää lastensuojelutyötä tarvitaan lisääntyvässä määrin nykyajan yhteiskunnassa.

Tutkimuksemme kohdistui vuosien 2007 ja 2008 asiakasperheisiin. Jätimme tutkimuksestamme pois asiakasperheet, jotka Perhepiste Nopea on ohjannut

suoraan jonkin muun palvelun piiriin. Tutkimusjoukkoon kuului yhteensä 153 perhettä. Valitsimme kotiutuneet perheet siksi, koska yhtenä tavoitteenamme oli tutkia, kuinka moni perheistä on käyttänyt muita palveluja asiakkuuden jälkeen ja mitä nämä palvelut olivat tai ovat. Tutkimme vuoden 2007 – 2008 perheitä, koska asiakkuudesta oli kulunut jo riittävän pitkä aika merkittävyyden selvittämiseen.

Aluksi teimme teemahaastattelun Perhepiste Nopean silloiselle vastaavalle ohjaajalle sekä ehkäisevän työn päällikölle Perhepiste Nopean toiminnasta. Haastattelun tarkoituksena oli avata Perhepiste Nopean taustaa ja toimintaa sekä itseämme että työtämme varten. Valitsimme tutkimusmenetelmäksemme kyselylomakkeen, koska uskoimme sen avulla saavamme kattavimman ja luotettavimman tutkimustuloksen. Työstimme kesän aikana saatekirjeen (liite 1) ja kyselylomakkeen (liite 2), jotka opinnäytetyömme ohjaava opettaja tarkisti ja Perhepiste Nopea hyväksyi. Kyselylomakkeessa oli sekä avoimia että määrällisiä kysymyksiä. Aihealueet koskivat asiakkaiden taustatietoja, asiakkuutta, asiakkuuden jälkeistä aikaa sekä palautetta. Lisäksi kyselyssä oli seitsemän kysymystä joihin vastattiin Likertin – asteikolla.

Kyselylomakkeeseen laadimme kysymyksen jossa pyrimme selvittämään, mitkä asiat vaikuttivat perheen asiakkuuden aikaiseen tilanteeseen positiiviseen ja mitkä negatiiviseen suuntaan. Vastaajat saivat joko valita valmiiksi annetuista vaihtoehtoista, tai keksiä itse uusia. Tästä meidän oli tarkoitus tehdä SWOT-analyysi. Katsoimme kuitenkin parhaaksi jättää SWOT- analyysi tekemättä, koska vastausaineisto ei antanut hyödyllistä ja uutta tietoa, jota emme olisi muusta aineistosta saaneet.

Tiesimme, että vastausprosentti voisi jäädä hyvin alhaiseksi kun valitsimme postikyselyn. Muut tutkimusmenetelmät tuntuivat kuitenkin liian suppeilta näin suurta asiakasryhmää tutkittaessa. Kyselylomakkeiden ja saatekirjeiden valmistua syksyllä haimme tutkimuslupaa Tampereen kaupungilta. Kun tutkimuslupa oli saatu, Perhepiste Nopean silloinen vastaava ohjaaja Mika Harinen postitti kyselylomakkeet asiakasperheille. Tämä siksi, että perheiden anonymiteetti säi-

lyisi. Kyselyyn vastasi 50 asiakasperhettä, joten vastausprosenttimme oli n. 33 %. Huomioiden sen, että asiakkuus Perhepiste Nopeassa oli asiakasperheillä päättynyt viimeistään 2008, voimme olla tyytyväisiä korkeaan vastausprosenttiin.

2.4 Analyysitapa

Tutkimuksemme on sekä laadullinen eli kvalitatiivinen että määrällinen eli kvantitatiivinen. Yhdistimme nämä kaksi, koska ne nähdään toisiaan täydentäviksi lähestymistavoiksi, ei kilpaileviksi suuntauksiksi (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2007, 132). Käytimme aineistonkeruumenetelmänä kyselylomaketta, joka sisälsi laadullisia ja määrällisiä kysymyksiä, koska tavoitteenamme oli saada mahdollisimman kattava tutkimusaineisto. Toivoimme saavamme mahdollisimman monta vastausta vuosien 2007 - 2008 asiakasperheiltä, joten esimerkiksi teema-haastattelun tekeminen usealle perheelle ei olisi tullut kysymykseen sen aikaa vievän luonteen vuoksi.

Käytimme opinnäytetyömme laadullisen aineiston analyysissä aineistolähtöistä analyysiä. Ennen analyysiin ryhtymistä numeroimme vastauslomakkeet saapumisjärjestyksessä, jotta aineistoa olisi helpompi käsitellä. Tämän jälkeen erottelimme lomakkeesta määrälliset ja laadulliset vastaukset, jonka jälkeen analysoimme aineistot erikseen.

Olemme toteuttaneet laadullisen aineistomme analyysin Sarajärvi ja Tuomen (2009, 92 - 95) ohjeiden mukaan seuraavanlaisesti: päätimme, mikä aineistossa on kiinnostavaa ja tarkoituksenmukaista tutkimustehtävän ja – kysymysten kannalta. Seuraavaksi kävimme aineiston tarkasti läpi ja sieltä erotimme ja merkitsimme asiat, jotka ovat kiinnostavia ja tarpeellisia. Loppuosan aineistosta jätimme tutkimuksesta pois. Keräsimme tarpeelliset asiat yhteen ja erikseen muusta aineistosta, jonka jälkeen teemoittelimme aineiston. Tämän jälkeen teimme yhteenvedon sekä pohdinnan aineistosta.

Määrällistä aineistoa analysoimme käyttämällä hyväksi tietotekniikkaa. Olimme antaneet kaikille vastausvaihtoehdoille tietyn numeraalisen arvon. Syötimme nämä arvot Tixel – ohjelmaan sen vaatimalla tavalla. Arvot syötettyämme teimme ohjelman avulla erilaisia havainnollistavia taulukoita, diagrammeja ja vertailuja. Näiden avulla oli vaivattomampaa tehdä johtopäätöksiä kuin pelkkiä numeroita tarkastelemalla.

2.5 Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys

Koska kaikessa tutkimustoiminnassa pyritään välttämään virheitä, yksittäisessä tutkimuksessa on arvioitava tehdyn tutkimuksen luotettavuutta (Tuomi & Sarajärvi 2009, 134).

Pidimme tärkeänä noudattaa hyvää etiikkaa niin kyselykaavakkeen laatimisessa kuin henkilöiden nimettömyyden säilyttämisessä. Kerroimme saatekirjeessä (liite 1) tutkimukseen osallistuneille perheille tutkimuksen tarkoituksesta ja korostimme vastausten käsittelyn luottamuksellisuutta sekä perheiden anonymiteetin säilymistä. Luottamuksen ja anonymiteetin pystyimme takaamaan siten, että vain Perhepiste Nopean työntekijät olivat tekemisissä perheiden yhteystietojen käsittelyssä ja hoitivat myös kirjeiden postituksen. Tutkimuksessamme ei siis selviä missään vaiheessa perheiden henkilöllisyys. Perhe sai kyselykaavakkeen ja saatekirjeen saatuaan itse valita, osallistuvatko tutkimukseen vai ei. Kyselylomakkeet olivat arkistoituina ja muiden ulottumattomissa läpi koko tutkimusprosessin. Kyselylomakkeet on tuhottu asianmukaisella tavalla opinnäytetyön valmistuttua.

Kyselylomaketutkimuksella on hyvät ja huonot puolensa. Luotettavuutta parantaa se, että kyselylomakkeella suoritettussa tutkimuksessa tutkija ei vaikuta olemuksellaan tai läsnäolollaan vastauksiin toisin kuin verrattuna haastatteluun. Luotettavuutta parantaa myös se, että kysymykset ovat esitetty jokaiselle henkilölle täysin samassa muodossa. Näin ollen vastaajat saavat valita itselleen sopivimman vastaamisajankohdan, jolloin he saavat rauhassa pohtia vastauksia ja

tarkastella niitä. Luotettavuutta voi heikentää kyselylomakkeen kysymysten väärinymmärrys, sillä vastaaja ei voi saada tarkentavaa infoa itselleen epäselvien kysymysten yhteydessä. (Valli 2001, 101–102.) Postitimme kyselylomakkeen mukana myös saatekirjeen, johon olimme liittäneet puhelinnumeromme. Näin perheillä oli mahdollisuus ottaa meihin yhteyttä epäselvien ja askarruttavien tilanteiden ilmetessä. Luotettavuutta heikentää myös se, ettemme voi varmaksi tietää, kuka lomakkeeseen on vastannut. Vastaaja voi myös vastata epätarkasti tai väärin. (Valli 2001, 101–102.)

Tutkimuksessa on jatkuvasti tarkasteltava validiteettia. Sillä tarkoitetaan tutkimuksen pätevyyttä, johon liitetään tutkijan jatkuva itsekritiikki ja reflektio. Toisin sanoen validiteetti muistuttaa tutkijaa poistamaan mahdollisimman monta tutkimuksen luotettavuutta alentavaa uhkaa. (Metsämuuronen 2001, 43.)

Lähetimme kyselyt kaikkiaan 153 perheelle, joista vastasi noin 33 %. Vastausprosentti on sinänsä korkea, mutta tutkimuksen kannalta tulos on vain suuntaa antava.

3 PERHE YHTEISKUNNALLISESSA VIITEKEHYKSESSÄ

Tässä kappaleessa avaamme perhettä, vanhemmuutta ja nuoruutta laajemmassa yhteiskunnallisessa viitekehysessä. Käymme läpi perherakenteiden muutosta yhteiskunnassa, perheen määrittelyä ja perehdymme lapsiperheiden nykypäivän tilanteeseen talouden, varallisuuden ja työn näkökulmasta. Esittelemme vanhemmuutta ja nuoruuteen liittyviä kehitystehtäviä. Lopuksi perehdymme nuorten ongelmiin tuomalla esille muutamia nykypäivänä nuorten ongelmiksi nousseita aiheita.

3.1 Perherakenteiden muutokset

Käsitys perheestä ja sen tehtävistä on muuttunut ajan myötä. Perheen käsite oli vielä laaja ennen teollistumista sekä yhteiskunnan modernisoitumista. Perheenä pidettiin sukulaisia ja myös palvelusväki laskettiin osaksi perhettä. Kaupungistumisen ja hyvinvoinnin lisääntyä syntyi vähitellen ydinperhe, jota määrittelivät biologiset suhteet sekä yhdessä asuminen ja kotielämä. Avioeroihin suhtauduttiin vielä tässä kohtaa kielteisesti. Teollistumisen ja kaupungistumisen myötä perheenjäsenet integroituivat yksilöinä erilaisiin organisaatioihin, kuten päivähoittoon, kouluun ja työelämään. Tietoyhteiskunnassa avioerot ja uudelleen avioitumiset lisääntyivät selkeästi. Ydinperheen rinnalle nousivat yksinhuoltajaperheet, avoliittoperheet sekä uusperheet. (Rantala 2002, 14.)

Nykyään avioliitot solmitaan vanhempana kuin aikaisemmin. Avioliiton solmineiden keski-ikä oli 1970-luvulla 22 vuotta, kun nyt se on 29 vuotta. Lasten hankinta tehdään myös vanhempana. Keskimääräinen synnytysikä Suomessa onkin 30 -vuotta. Syntyvyys on myös kääntynyt laskuun. Avioliiton ulkopuolelle syntyneiden lasten osuus on myös suhteessa kasvanut. Muutosten seurauksena onkin syntynyt paljon erilaisia uusperheitä ja perinteisiä ydinperheitä on suhteellisesti aikaisempaa vähemmän. Perherakenteet ovat kokeneet muutoksen. Opiskeluajat ovat pidentyneet ja työmarkkinoille siirtyminen on pitkittynyt. Samassa

suhteessa myös perheen perustaminen on siirtynyt. Niin sanotusti ”aikuisuus” elämänvaiheena on siirtynyt myöhemmäksi. (Kantola & Kautto 2002, 61.)

3.2 Perheen määrittely

Käsitteelle perhe löytyy useita eri määrittelytapoja ja sen yksinkertainen määrittely on haastavaa. Perinteisin käsitys perheestä muodostuu vanhemmista ja lapsista, jotka ovat sidoksissa toisiinsa biologisin perustein ja jotka jakavat yhteisen fyysisen tilan, kodin. (Järvinen ym. 2007, 12.) Biologisin sitein määritellään myös perhe, jossa on ainoastaan toinen vanhempi, lapsi tai lapsia. Lisäksi isovanhempien ja heidän lastenlastensa suhteet ovat biologiset. Perheen voivat muodostaa keskenään myös aikuiset sisarukset. (Åstedt-Kurki ym. 2008, 12.)

On myös monia muita tapoja määritellä perhe, kuten juridiset perusteet, eli perheen muodostaa avioliitossa tai sen tapaisessa suhteessa elävä pari. Ydinperheen, avioliiton, tai rekisteröidyn parisuhteen lisäksi perhe voi muodostua muulla muullakin tavalla. Tästä esimerkkinä uusperhe, johon kuuluu toisen tai molempien puolisoiden lapsia. Perheeseen voi kuulua myös adoptoituja lapsia. (Åstedt-Kurki ym. 2008, 12.)

Tilastokeskus (2010) kuvailee perheen seuraavanlaisesti:

Perheen muodostavat yhdessä asuvat avio- tai avoliitossa olevat tai parisuhteensa rekisteröineet henkilöt ja heidän lapsensa, jompikumpi vanhemmista lapsineen sekä avio- ja avopuolisot sekä parisuhteensa rekisteröineet henkilöt, joilla ei ole lapsia.

Åstedt-Kurki ym. (2008, 12) määrittelee perheen myös emotionaalisin perustein. Lähin ihminen voi olla henkisesti tärkeä, kuten ystävä tai jopa naapuri. Pelkäämään yhdessä asuminen ei täytä perheen kriteereitä. Perheenjäsenten välillä vallitsevat suhteet sekä emotionaalinen side voivat olla merkitykseltään paljon

tärkeämpiä kuin juridiset tai biologiset siteet. Onkin tärkeää, että asianomaiset itse määrittävät perheensä ja siihen kuuluvat jäsenet.

Tilastokeskuksen (2010) mukaan Suomessa oli vuoden 2008 lopussa yhteensä 1 444 000 perhettä. Edellisestä vuodesta kasvua tapahtui 6 700 perheellä. Perheisiin lukeutui 76 prosenttia väestöstä eli käytännössä 4 051 000 henkilöä. Perheistä avioparien perheitä oli kaksi kolmasosaa. Avoparien perheitä oli taas 21 prosenttia sekä yhden vanhemman perheitä 12 prosenttia. Saman sukupuolen rekisteröityjen parien perheitä oli yhteensä 1 244.

Lapsiperheiksi luokitellaan perheet, joihin kuuluu alle 18-vuotiaita lapsia. Lapsiperheitä oli vuoden 2008 lopussa 41 prosenttia väestöstä eli 585 000. Määrä on vähentynyt edellisvuodesta 2 500 perheellä. Yleisin perhemuoto lapsiperheistä on edelleen avioparin perhe, joka on 62 prosenttia. Avoparien sekä yksinhuoltajaäitien lapsiperheitä on lähes yhtä paljon, ensiksi mainittuja 18 ja jälkimmäisiä 17 prosenttia lapsiperheistä. Yksinhuoltajaisien perheitä on alle kolme prosentissa lapsiperheistä. Saman sukupuolen rekisteröity pari vanhempina löytyi 187 lapsiperheestä. (Tilastokeskus 2010.)

Uusperheessä on vähintään yksi alle 18-vuotias vain toisen vanhemman lapsi. Näitä lapsia oli lähes 78 000. Uusperheitä oli vuoden 2008 lopussa 54 000. Määrä on lisääntynyt noin 200 perheellä viime vuodesta. Noin puolet uusperheiden vanhemmista oli avoliitossa ja puolet avioliitossa. (Tilastokeskus 2010.)

On todennäköistä, että tulevaisuudessa perheen merkitys korostuu entisestään, kun yhteiskunnalliset ja kulttuuriset muutokset asettavat yhä enemmän yksilöille paineita selviytyä. Vaikeistakin ajoista on mahdollista selvittää lähiyhteisön, perheen tuella. Tämä on myös syy, jonka vuoksi perheiden tukeminen on ensiarvoisen tärkeää. (Järvinen ym. 2007, 14.)

Perhekokojen pieneneminen, perheiden hajoaminen sekä alhainen syntyvyys ovat monille merkki tiukentuneesta työelämästä ja/tai siitä, että epävarmuus taloudellisen tilanteen kehittymisestä on lisääntynyt. Johtuuko tämä arvomaail-

man muuttumisesta, siitä ettei perhe-elämää enää arvosteta? Eikö yhteiskunta ole pystynyt tukemaan lapsiperheiden elämän edellytyksiä riittävästi vai onko yhteiskuntapolitiikka edesauttanut tätä kehitystä ja nykyisten haasteiden syntyä? Yhteiskuntapolitiikan tukijärjestelmät auttavat elämän vaikeissa päätöksissä mutta ne myös ohjaavat ihmisten valintoja. Nuorten aikaista kotoa pois muuttamista suosii asumistukijärjestelmä ja erotilanteissa yhteiskunta tukee esimerkiksi asunnon hankinnassa. (Kantola & Kautto 2002, 62.)

Lapsiperheiden talous ja varallisuus

Tilastokeskuksen vuoden 2004 varallisuustutkimuksen mukaan lapsiperheet ovat muita tyypillisemmin keskituloisia. Lapsiperheistä pienituloisimpia ovat perheitä, joissa on pieniä lapsia. Tämä johtuu osin perheiden omista valinnoista, kuten perhevapaiden käytöstä mutta myös osin yleisemmästä perhepolitiikasta, työllisyyden ja sosiaaliturvan kehityksestä. Perhetyyppinä yksinhuoltajat ovat kaikista pienituloisimpia. (Karvonen, Moisio & Simpura 2009, 23.)

Vahvasti toisiinsa sidonnaisia ovat asuminen ja varallisuus. 57 prosenttia kotitalouksien yhteenlasketusta varallisuudesta on kiinni omasta vakituisesta asunnosta. Muihin teollisuusmaihin verrattuna suomalaiset asuvat muita ahtaammin. Tilannetta, jossa asutokunnasta on enemmän kuin yksi henkilö yhtä huonetta kohti kutsutaan ahtaasti asumiseksi. Lapsiperheet ovat Suomen ahtaimmin asuvia ja velkaisimpia. Kaikista Suomen lapsista 41 prosenttia asuu ahtaasti. Tämä tarkoittaa noin 445 000 lasta. (Karvonen, Moisio & Simpura 2009, 25.) Lapsiperheiden taloudellisen tilanteen ja työolojen helpottaminen vaikuttaisi koko perheen hyvinvointiin. Vanhemmat ja kasvuympäristö vaikuttavat lapsen elämään. Lasten kasvuympäristöön ovat luoneet omat varjonsa työttömyys ja sosiaaliturvan leikkaukset. (Kantola & Kautto 2002, 64.)

Työn ja perheen yhteensovittaminen

Työn ja perheen yhteensovittaminen on suuri haaste lapsiperheiden arjessa. Riittävätkö voimat ansiotyölle sekä hoiva- ja kotityölle. Riittävätkö ansiot perheen elättämiseen? Vahvistaako vai heikentääkö vanhemmuus asemaa työmarkkinoilla? Työssä ja perheen kanssa käytettyä aikaa säätelevät omien toiveiden lisäksi muut seikat. Perheen tarvitsema aika riippuu perhevaiheesta ja perheenjäsenten yksilöllisistä tarpeista. Ajankäytön valintoja perheen ja työn välillä määrittelevät myös osaltaan taloudelliset resurssit. Kokopäivätyö on yleensä taloudellinen välttämättömyys. Yhteensovittamista helpottavat osittain lainsäädökset perhevapaista sekä myös sosiaalipalvelut kuten erityisesti lasten julkinen päivähoido. (Lammi - Taskula & Salmi 2009, 39.)

Työ määrää pitkälti perhe-elämän ajankäytön ehdot. Yhteiset hetket perheenä usein rajoittuvat aamuihin, iltoihin ja viikonloppuihin. Työttömyyden seurauksena voisi olettaa että vuorovaikutuksen määrä lisääntyisi vanhemman ja lapsen välillä. Työttömyyden myönteisenä piirteenä voidaan tuoda esille lasten kanssa vietetty lisääntynyt yhtenäinen aika, mutta myös todetaan, että taloudelliset huolet voivat estää tilanteesta nauttimisen. Useissa työttömyys – ja lama tutkimuksissa on pitkälti tarkasteltu psykologisesta näkökulmasta vanhemman ja lapsen suhdetta ja keskeistä on ollut selvittää ilmapiirin ja vuorovaikutuksen muutoksia. Tikkasen (1993) tutkimuksessa tutkittiin laman vaikutuksia perheeseen. Lasten lamaa kielteisesti arvioivissa vastauksissa oli mukana kuvauksia ja mainintoja muun muassa ihmissuhteiden kireydestä, pelosta ja huolesta, mutta myös mainintoja ylimääräisestä kulutuksesta luopumisesta, jatkuvasta rahapulasta ja siitä kuinka perheessä on vähemmän tavaraa ja rahaa. Nykypäivän kulutusyhteiskunnassa vanhempien ja lasten emotionaalinen ja vuorovaikutukseen perustuva suhde saaneekin lisäulottuvuutta materiaalisuudesta ja kuluttamisesta, joiden merkitys mahdollisesti korostuu työttömyystilanteessa. (Böök 2001, 26.)

Lapsiperheiden vanhemmista lähes puolet on huolissaan jaksamisesta vanhempana. Lasten ja heidän vanhempiansa toisiinsa liittämät odotukset, tunteet ja mielialat vaihtelevat tilanteesta toiseen. Vanhemmuutta kuormittavia tekijöitä

nousee yhteiskunnalliselta ja yksilölliseltä taholta. 2006 vuonna kerätyn lapsiperhe kyselyn tuloksista selvisi, että nuoret ja heidän vanhempansa kokivat perheen elämän pitkälti kiireisenä ja aikataulutettuna. Samassa kyselyssä selvisi, että iloa ja hyvää mieltä perheen elämään toi aika muiden perheen jäsenkanssa: yhteiset harrastukset, keskustelut, ruokailuhetket ja löhöily. (Lammi - Taskula & Bardy 2009, 60 – 61.)

3.3 Nuoruuden kehitystehtävät ja riittävän hyvä vanhemmuus

Havighurstin elämänkaariteoria on nimennyt nuoruuden kehitystehtäviksi uusien suhteiden luomisen kumpaankin sukupuolta oleviin ikätovereihin, sukupuoliroolin omaksumisen, oman fyysisen olemuksen hyväksymisen, emotionaalisen itsenäisyyden saavuttaminen vanhemmista ja muista aikuisista, avioliittoon ja perhe-elämään valmistautumisen, työelämään valmistautumisen, ideologian tai maailmankatsomuksen kehittämisen ja sosiaalisen vastuullisen käyttäytymisen omaksuminen. Teoria on syntynyt 1940 - luvulla Yhdysvalloissa, mutta kehitystehtävät sopivat edelleen nykypäivän Suomeen hyvin jos korvaamme avioliitto termin parisuhteella. (Nurmi 1997, 259.)

Hämmäntävä vaihe vanhemmille on kun nuori aloittaa irtaantumisen vanhemmistaan. Vanhat traditiot ja entiset kuviot rikkoonut, ja nuorta tarvitsee kuunnella uudella erilaisella tavalla. Murrosiässä nuori kokee muutamassa vuodessa suuria asioita, joiden kaukupohjana vanhemmat toimivat. Tämän on vanhemmille viimeinen vaihe vaikuttaa nuoren kasvuun ja elämän suuntaan. Nuorella on kehityssuuntana murrosiässä irtautuminen vanhemmista, nuori kuitenkin tarvitsee lujia vanhempia keistä irtaantua. (Kinnunen 1999, 10–11.) Lähtöperheestään saamien käsitysten perusteella nuori muodostaa käsityksen itsestään ja toisista. Nuoren itsearvostuksen rakennusaineita ovat riittävä positiivinen palaute ja vanhempien tuki. Kielteinen käsitys itsestä ja muista ennustaa vaikeuksia vuorovaikutussuhteiden luomisessa. Avun hakeminen toisilta tällöin vaikeutuu elämän vaikeuksissa ja ristiriidoissa. Psykkiset ongelmat ja häiriöt ovat usein yhteydessä itsetunto ja minäkuva ongelmiin. (Kaimola 2005,11.)

Osa nuorista on irtaantunut vanhemmistaan jo lapsuuden aikana iässä, jossa sosiaalisen kentän kuuluisi olla vielä kotona. Nuoren vertaisryhmäksi ja kasvu-alustaksi on tullut elämä kodin ulkopuolella. Huomion puute kotiloissa ajaa nuoren hakeutumaan vertaisryhmiin. Vanhempien omat kiireet tällöin saattavat estää huomaamasta lapsen tarvetta yhteyteen. Jos koti ei sido nuorta, ei hänellä ole mitään mistä irrottautua murrosiässä. Etääntyminen vanhemmista liian varhain voi vaikuttaa nuoren itsenäistymiseen ja kasvamiseen vastuulliseksi aikuiseksi. (Juvakka 2005, 24.)

Vanhemmuus on suuri haaste ja sille on asetettu korkeita laatuvaatimuksia. Riittävän hyvän vanhemman haasteet ovat pysyneet kuitenkin varsin muuttumattomina työelämän ja yhteiskunnan suurissa muutoksissa. Riittävän hyvän vanhemmuuden rakentaminen tulee aloittaa jo lapsen ensimetreillä. Hyvä vanhempi kestää lapsen itsenäistymisen ja kestää väliajoin kuulemansa nimittelyn, toki puuttuen siihen tiukasti. Murrosikäisen raivo on normaali osa irtautumista vanhemmista ja taito ottaa se vastaan on vanhemmille tärkeää. Hyvä vanhempi on perheen aikuinen, joka on vastuussa perheen hyvinvoinnista. Hän antaa lapsen olla lapsi ja nuoren olla nuori. Hyvässä vanhemmuudessa vuorovaikutuksen tärkeys korostuu. Hyvä vanhempi keskustelee lapsensa kanssa ja ottaa hänen mielipiteensä huomioon. Yhteinen aika vanhemman kanssa on edelleen nuorelle tärkeää. Riittävän hyvää vanhemmuutta on vaikeaa rakentaa ilman hyvää kommunikointia. (Juvakka 2005, 23.)

Nuoren kasvaessa ja saavuttaessa murrosiän perheen rajojen joustavuus joutuu koetukselle. Nuoren itsenäisyyden kasvaessa perheeltä vaaditaan mukautuvuutta. Vanhemman ja lapsen väliset suhteet muuttuvat, ja vanhempien tulee sallia nuoren siirtyminen perheeseen ja siitä pois. Irtautuminen vanhemmista on nuorelle merkittävä vaihe, jolloin hän alkaa luoda omaa identiteettiään. (Aaltonen, Ojanen, Vihunen, Vilén 1999, 212–213.) Nuorisokulttuuria voidaan pitää yhtenä osoittimena nuoren itsenäistymisestä. Sen edellytyksenä on nuoren eriytyminen omaksi sosiaalseksi ryhmäksi, nuorisoksi. Omaa kulttuuria nuoriso korostaa nuorison omalla kielellä, pukeutumisella, musiikilla, jotka ovat sen itsenäistymisen symboleja. (Jallinoja 1985, 89.)

Vuoden 2005 kouluterveyskyselyssä mitattiin peruskoulun yläluokkien oppilaiden kokemusta vanhemmuuden puutteesta. Vanhemmuuden puutteeksi määritellään tutkimuksessa seuraavat asiat: vanhemmat eivät tunne nuoren ystäviä, nuori ei pysty keskustelemaan vanhempiansa kanssa asioista ja nuori ei saa vanhemmilta apua kouluvaikeuksiin. Vanhemmuuden puutetta oli verrattu kahden vuoden takaiseen tutkimukseen. Molempina vuosina vanhemmuuden puutetta oli ollut 22–23 prosentilla peruskoulun yläluokkalaisista. Vanhemmuuteen sisältyvää tietoa, missä nuori viettää viikonvaihteen iltamenonsa, voidaan tarkastella kahdeksan vuoden ajalta. 36 prosenttia yläkoulun oppilaista ilmoitti vuosina 1996/97 ja 1998/99 etteivät vanhemmat tienneet missä nuori vietti iltaansa viikonloppuisin. Kahdessa vuodessa osuus kasvoi 40 prosenttiin, mutta pieneni sen jälkeen 38 prosenttiin. (Jokela, Luopa & Pietikäinen 2006, 14.)

3.4 Nuoruusiän haasteet

Nuoren elämässä murrosikä on hauras ikäkausi. Jos perheessä tai lähiympäristössä tapahtuu jokin traumaattinen tapahtuma se kuormittaa nuoren kestokykyä ja tasapainoa. Näitä tapahtumia voivat olla muin muassa perheen hajoaminen, läheisen kuolema, perheenjäsenen vaikea sairastuminen, työkyvyttömyys, työttömyys tai muut vastoin käymiset, ystävän perheessä tapahtuva kriisi, ystävän kuolema tai sairastuminen. Kaikki nämä ovat rankkoja asioita murrosikäiselle. Murrosikäinen yrittää tasoittaa tätä tilannetta omilla psyykkisillä säätelymekanismeilla. Selviytymiskeinoina nuori saattaa käyttää kipeiden asioiden torjumista, joka näkyy välinpitämättömyytenä tai toisena vaihtoehtona häiriintymisenä, joka johtaa entistä hankalampaan käyttäytymiseen. Aikuisen apu on tärkeää, kun ympäristön kriisit kohtaavat nuoren. (Kinnunen 1999,183.)

Syrjäytyminen

Syrjäytymisvaarassa olevista nuorista on kannettu huolta viime aikoina. Koulutuksen varhaista keskeytymistä on pidetty yhtenä syrjäytymisvaaran merkkinä.

Vajaa kahdeksan prosenttia nuorista jää pelkän peruskoulutuksen varaan. Pojat jättävät koulutuksen tyttöjä yleisemmin kesken. Syrjäytymisvaarassa olevien määräksi on laskettu 14 000 15 – 24 – vuotiaista. Nuorilla, jotka ovat jääneet pelkän peruskoulutuksen varaan, on vaikeuksia kiinnittyä kvalifikaatioita vaativille työmarkkinoille. Vähäiselle koulutukselle jääminen ei ole pelkästään koulupo liittinen kysymys, vaan laajemmin syrjäytymiseen liittyvä kysymys. (Karvonen, Moisio & Simpura 2009, 27.)

Perheen hajoaminen

Avioerojen määrä on jatkuvasti kasvussa. Suomessa vuonna 2009 otettiin 13 527 avioeroa. Perheen hajoaminen on iso asia murrosikäiselle. (Avioliittojen ja avioerojen määrä vuosina 1965–2009, 2010.) Nuorelle vanhempien ero saat-
taa tulla yllätyksenä, johon hän ei ole pystynyt varautumaan. Tämä saattaa hor-
juttaa nuoren luottamusta vanhempiinsa. Nuorelle pelottavaa erotilanteissa on
se miten ero vaikuttaa hänen elämäänsä. Nuori pohtii tilannetta paljon ja saat-
taa myös kokea syyllisyyttä tilanteeseen. Nuori näkee elämän murrosiän alku-
puolella mustavalkoisena, joten hän voi myös erotilanteessa nähdä toisen van-
hemmista hyvänä ja toisen pahana. Nuori ei pysty näkemään eroon johtaneita
syytä. Nuori yleensä asettuu toisen vanhemman puolelle. Murrosiän loppupuol-
lella nuori ei välttämättä asetu kummankaan puolelle vaan haluaa pysyä ulko-
puolisena tilanteesta. Nuori voi purkaa pahaa oloaan ja kiukkuaan tilanteesta
yllättävillä tavoilla, ja tällöin vanhempien tehtävä on ottaa kiukku vastaan ja kä-
sitellä asiaa nuoren kanssa. (Kinnunen 1999, 184–187.)

Nuorten masennus

Eläketurvakeskuksen tilastot kertovat, että vuosittain masennuksen vuoksi työ-
kyvyttömyyseläkkeelle siirtyy noin 700 alle 35-vuotiaista. Joka vuosi jää myös
noin 2000 alle 35-vuotiaista muun mielenterveyden häiriön vuoksi työkyvyttö-
myyseläkkeelle. Ensimmäiset masennusjaksot alkavat yleisesti 15–18-

vuotiaana. Masennus uusiutuu tämän jälkeen yli puolella sairastuneista. Erittäin kriittinen on juuri ensimmäisen masennuskauden jälkeinen aika ja silloin toipujan täytyisi saada pitkäaikaista tukea. (Uusin työ terveys turvallisuus lehti... 2010.) Työterveyslaitoksen tutkimusprofessori Guy Ahonen on laskenut, että pelkästään vuonna 2008 työkyvyttömyyseläkkeelle jääneiden 16–34-vuotiaiden työpanoksen menetyksestä aiheutuu 6,6 miljardin euron tappio. (Työ Terveys Turvallisuus – lehti... 2010.)

Nuoruus itsessään saattaa olla jo voimakas kriisi. Nuoruusiässä masennus on osittain tyypillinen ja normaali reaktio. Nuori kokee epävarmuutta ja turvattomuutta itsenäistymisensä kynnyksellä, pyrkimyksenä irrottautua tutusta ja turvallisesta kodista. Nuoren rakentumattoman minän voi olla vaikea ajoittain kohdata uusia asioita rakentavalla tavalla. Aikuisen voi olla vaikeaa erottaa toisistaan normaalia nuoruuden kehityskriisiin kuuluvaa masennusta ja patologista masennusta, depressiota toisistaan. Syyt nuoren masentumiseen voivat olla moninaisia. Masentuneen nuoren kuva itsestään on usein negatiivinen tai vähintään ylikriittinen. Nuori vaatii kaikessa itseltään liikoja eikä osaa hyväksyä itsessään virheitä. Nuori kokee syyllisyyttä kuvitellusta huonommuudestaan ja masentuu. Jos nuori ei saa vanhemmiltaan ja lähiympäristöltään positiivista palautetta on masentuminen todennäköisempää. (Aaltonen ym. 1999, 285–286.)

Nuorten väsymys

Nuorilla väsymys on yleinen psykosomaattinen oire. Vuoden 2007 kouluterveyskyselyn mukaan nuorten päivittäinen väsymys on lisääntynyt vuodesta 1998–1999 vuoteen 2006–2007 pojilla 7 prosentista 10 prosenttiin ja tytöillä 15 prosentista 19 prosenttiin. Muita tutkimuksia tehdessä on todettu, että jatkuvalla väsymyksellä on sekä somaattisia että psyykkisiä vaikutuksia nuoreen. Korkeammat kognitiiviset toiminnot, kuten abstrakti ajattelu heikkenee, ärtyisyys ja kärsimättömyys lisääntyvät sekä tunteiden hallinta huonontuu. Väsymys vaikuttaa myös yleiseen koulumenestykseen. Syitä väsymykseen ovat epäsäännölliset nukkumistottumukset, riittämätön tai häiriintynyt uni, lisääntynyt unen tarve

tai myöhästynyt unirytmiksi. Liiallisella tietokoneen tai matkapuhelimen käytöllä on todettu olevan yhteyttä viivästyneeseen unirytmiiin sekä epäsäännölliseen unirytmiiin arkipäivien ja viikonloppujen välillä. Unettomuus voi olla myös stressireaktio erilaisille ongelmille, kuten turvattomuudelle tai koulunkäynnin ongelmille. Huonot terveystottumukset sekä puutteet kouluoloissa ovat myös yhteydessä nuorten väsymykseen. Murrosiässä unirytmiksi muuttuu ja siirtyy myöhemmäksi, mutta unen tarve ei vähene vaan se saattaa jopa lisääntyä. Nuorten väsymykseen vaikuttavia tekijöitä ovat myös kouluruoan väliin jättäminen, epäterveelliset välipalat, vähäinen liikunta, koulukiusaaminen, alkoholin käyttö sekä tupakointi. Nuoren väsymys on myös liitettävissä koulutyytyväisyyteen; jaksamiseen koulutyössä, viihtymiseen koulussa ja koulun innostavuuteen. (Jokela, Luopa & Pietikäinen 2009, 116–117.)

Alkoholi ja päihteet

Viimeisten kymmenen vuoden aikana nuorten humalajuominen on vähentynyt. Koulumenestys voi joissain suhteissa ennustaa nuoren tulevaa alkoholin käyttöä. Koulussa paremmin pärjäävät oppilaat ovat raittiimpia ja juovat itsensä harvemmin humalaan, kuin koulussa huonommin pärjäävät oppilaat. Siirtymävaiheet ovat nuoren kehityksessä yleensä merkittäviä riskiajankohtia kehityksellisille vaikeuksille. Siirtyminen ala-asteelta yläasteelle on yksi tällainen vaihe päihteiden käytön kannalta. (Päihdetyö Neuvoa-antavat 2006.)

Nuorten päihdekokeilut alkavat keskimäärin 12–13 vuoden iässä, ja tutkimusten mukaan noin 14–15 -vuotiaana alkavat varsinaiset päihdehäiriöt. On tavallista, että päihdehäiriöstä kärsivä nuori voi käyttää samanaikaisesti useampaa päihdettä kuten: tupakkaa, alkoholia, huumeita tai lääkkeitä. "Päihteet nuoren uhkana" tammikuussa 2005 julkaistun tutkimuksen mukaan, mitä nuorempa lapsi tai nuori aloittaa alkoholin käytön, sitä todennäköisempää on, että hänen saatuttaessaan aikuisiän tulee hän käyttämään alkoholia usein ja runsaasti kerrallaan. Mikäli alkoholin käyttö oli aloitettu 13-vuotiaana tai sitä ennen, oli runsaan alkoholin käytön todennäköisyys juomakertojen ja humalakertojen määrällä se-

kä alkoholismien arviointitestillä ilmaistuna jopa 3-4 kertaa suurempi, kuin silloin jos alkoholin käyttö olisi aloitettu 18- tai edes 16-vuotiaana. Alkoholin käytöllä oli myös selkeä yhteys vähäisempään koulutushakuisuuteen. (Päihdetyö Neuvoantavat 2006.)

4 LASTENSUOJELU

Tässä kappaleessa avaamme lastensuojelua ja lastensuojelutyötä. Selitämme lastensuojelun määritelmää, tuomme esiin keskeisimmät kohdat lastensuojelulaista, avaamme käsitteitä ennaltaehkäisevä lastensuojelu sekä lapsi- ja perhekohtainen lastensuojelu, jota on lastensuojelutarpeen selvitys, avohuollon tukitoimet, lapsen kiireellinen sijoitus, huostaanotto, sijaishuolto ja jälkihuolto. Keskeisin teema opinnäytetyömme kannalta on ehkäisevä lastensuojelu, koska Perhepiste Nopean asiakkuus sinänsä ei synnytä lastensuojelun asiakkuutta, vaan on varhaisessa vaiheessa tehtävää ehkäisevää lastensuojelutyötä.

4.1 Lastensuojelun käsitteet ja keskeiset periaatteet

Lastensuojelun tavoitteena on turvata lapsen ja nuoren oikeus turvalliseen kasvu-ympäristöön, tasapainoiseen ja monipuoliseen kehitykseen sekä erityiseen suojeluun (Lastensuojelulaki 417/2007, § 1). Lastensuojelulaissa (417/2007, § 6) lapseksi määritellään alle 18-vuotias ja nuoreksi 18 – 20 – vuotias. Perhepiste Nopean toiminta on tarkoitettu pääasiassa 12–17 –vuotiaille nuorille ja heidän perheillensä.

Lastensuojelua on lapsi- ja perhekohtainen lastensuojelu. Niiden lisäksi kunta järjestää ehkäisevää lastensuojelua lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi (Lastensuojelun tietopaketti 2008). Lapsen etu ja oikeus erityiseen suojeluun perustuvat YK:n lapsen oikeuksien yleissopimukseen (1989).

Lastensuojelulla on kolme päätehtävää: lasten yleisiin kasvuoloihin vaikuttaminen, vanhempien tukeminen kasvatustehtävässä sekä varsinainen lastensuojelu. Lastensuojelu ei ole pelkästään lastensuojeluviranomaisten vastuulla, vaan koko yhteiskunnan velvollisuus. Esimerkiksi useat yhteiskunnalliset päätökset, kuten alkoholilaki ja vanhempien työssäkäyntiin liittyvät ratkaisut, vaikuttavat tiiviisti lasten hyvinvointiin. Arjen ympäristöillä on suuri merkitys lapsen hyvinvoinnin kannalta. Näin ollen mm. päivähoito- ja varhaiskasvatuspalvelut, koulu,

harrastustoiminta tai muu lähiympäristö ja -yhteisöt vaikuttavat suurissa määrin lapsen kehitykseen. (Mitä on lastensuojelu 2009.)

Lastensuojelun tavoitteena on turvata lapselle turvallinen kasvuympäristö, tasapainoinen ja monipuolinen kehitys sekä erityinen suojelu. Lastensuojelun on edistettävä lapsen kehitystä ja hyvinvointia. Lastensuojelun on tuettava vanhempia, huoltajia ja muita lapsen hoidosta ja kasvatuksesta vastaavia henkilöitä lapsen kasvatuksessa ja huolenpidossa. Lastensuojelun on pyrittävä ehkäisemään lapsen ja perheen ongelmia sekä puuttumaan riittävän varhain havaittuihin ongelmiin. Lapsen etu on otettava huomioon, kun lastensuojelun tarvetta arvioidaan ja lastensuojelua toteutetaan. (Lastensuojelulaki 417/2007, § 1-4.)

4.2 Uusi lastensuojelulaki

Uusi lastensuojelulaki (417/2007) astui voimaan 1.1.2008. Lakimuutoksessa hallituksen esitykseen (HE 252/2006) perustuen keskiöön nostetaan lasten ja nuorten ongelmien määrän kasvu viimeisen vuosikymmenen aikana. Lakiin on lisätty uutena sisältönä 1.3.2010 voimaan tullut ehkäisevän lastensuojelun pykälä (Lastensuojelulaki 88/2010, § 3a). Uuden lastensuojelulain tavoitteena on lastensuojelullisten toimenpiteiden painopisteen siirto ennaltaehkäisyyn, varhaiseen tukeen ja avohuoltoon (Taskinen 2008, 7).

Uusi lastensuojelulaki edistää lasten ja nuorten hyvinvointia velvoittamalla kunnat tekemään suunnitelmat lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi ja lastensuojelun järjestämiseksi sekä kehittämiseksi. Uuden lain avulla myös moniammatillisuutta tuetaan muun muassa velvoittamalla kunnat perustamaan lastensuojelullisissa asioissa asiantuntijoista koostuvan ryhmän. Muita lakiuudistuksia on mm. nykyistä tarkemmat ohjeet menettelytavoista lastensuojeluasioissa. Nyt lastensuojelutarpeen selvitykselle on asetettu aikaraja ja lapsen osallisuutta pyritään vahvistamaan lastensuojeluasioissa. Uuden lastensuojelulain nojalla lapselle on viiveettä järjestettävä kiireellisenä seksuaalisen hyväksikäy-

tön tai pahoinpitelyn epäilyn selvittämiseen liittyvät tutkimukset. (Lastensuojelulaki 88/2010.)

4.3 Ennaltaehkäisy ja perheiden tukeminen

Kuten aiemmin todettiin, Lastensuojelulakiin (417/2007) on lisätty uusi pykälä, joka koskee ehkäisevää lastensuojelua. Laki velvoittaa kunnat järjestämään ehkäisevää lastensuojelua lapsille ja nuorille, jotka eivät ole lastensuojelun asiakkaina (Lastensuojelulaki 88/2010, § 3a). Ehkäisevää lastensuojelutyötä on tehty ennenkin, mutta lain myötä ennaltaehkäisy systematisoituu ja tehostuu. Uuden lain tavoitteena on ohjeistaa koko yhteiskunta, kansalaisista ylimpiin hallintoeliimiin panostamaan ennaltaehkäisyyn. (Ehkäisevä lastensuojelu.)

Ehkäisevän lastensuojelun tarkoituksena on edistää ja turvata lapsen ja nuoren kasvu, kehitys ja hyvinvointi sekä tukea vanhemmuutta. Työtä tehdään mm. kunnan palveluissa, kuten äitiys- ja lastenneuvolassa. Lisäksi ennaltaehkäisy näkyy terveydenhuollossa ja päivähoidossa, opetuksessa ja nuorisotyössä. Ehkäisevän lastensuojelun avulla voidaan vähentää varsinaisen lastensuojelun tarvetta. Ideaalista olisi huomata ongelmat mahdollisimman varhaisessa vaiheessa, jolloin tuki voitaisiin tarjota peruspalvelujen avulla. (Ehkäisevä lastensuojelu.)

Myös lastensuojeluilmoitus voi olla ennaltaehkäisevää työtä. ”Ilmoitusvelvollisuus koskettaa laajasti eri tahoja, jotka ovat tehtävässään saaneet tietää lapsesta, jonka hoidon ja huolenpidon tarve, kehitystä vaarantavat tekijät tai oma käyttäytyminen edellyttää lastensuojelun tarpeen selvittämistä.” (Lastensuojeluilmoitus). Lastensuojelulaki (417/2007, § 25) määrää lapsen kanssa toimivien ammattilaisten ilmoitusvelvollisuuden jos hoidon ja huolenpidon tarve, kehitystä vaarantavat tekijät tai nuoren oma käyttäytyminen edellyttää lastensuojelun tarpeen selvittämistä. Ammattilaisten lisäksi kaikki kansalaiset voivat tehdä lastensuojeluilmoituksen, halutessaan myös nimettömänä.

Ennen varsinaisen lastensuojeluilmoituksen tekemistä voidaan lastensuojelutarpeen arvioimiseksi tehdä pyyntö, myös yhdessä lapsen tai hänen vanhempansa kanssa (Lastensuojelulaki 88/2010, § 25 a). Lastensuojeluilmoituksen voi tehdä myös ennakollisena. Ilmoitus tehdään, kun on perusteltua syytä epäillä, että syntyvä lapsi tarvitsee lastensuojelun tukitoimia heti synnyttyään. (Lastensuojelulaki 88/2010, § 23 c.)

Lastensuojelulaki sisältää säännöksiä, jotka määrittelevät miten lasten, nuorten ja perheiden tarvitsema kasvatuksellinen tuki sekä koulunkäyntiin liittyvä tuki tulee järjestää (Ehkäisevä lastensuojelu; Lastensuojelulaki 417/2007, § 7). Kunnan velvollisuus tukea vanhempia koskee erityisesti sosiaali- ja terveydenhuoltoa sekä opetustointia. Vanhempien kanssa tehdään yhteistyötä ja heidät otetaan mukaan, kun tehdään lapseen vaikuttavia suunnitelmia ja päätöksiä. (Taskinen 2007, 23.) Kasvatus- ja perheneuvonta on moniammatillista asiantuntija-apua kasvatus- ja perheasioissa. Sitä on edelleen lapsen myönteistä kehitystä edistävä sosiaalinen, psykologinen ja lääketieteellinen tutkimus ja hoito (Sosiaalihuoltolaki 710/1982.)

Taskisen (2007, 23) mukaan perheillä, joilla on tuen tarvetta, voidaan pelkistään sanoen olevan yhteisiä tehtäviä tai tarpeita: vanhemmuuden stressin helpottaminen, odotukset lapsesta, lapsen tarpeisiin vastaaminen myös turhauttavissa tilanteissa, sosiaalinen tuki sekä vanhemmuuteen ja lapsen kasvatukseen liittyvien tunteiden, arvojen ja uskomusten tutkiminen. Kunta voi järjestää perhekasvatusta ja kasvatuksen neuvontaa esim. seuraavanlaisesti: taloudenhoidon ja keittotaidon kurssuja, lasten vanhemmille tarkoitettuja ryhmiä, lasten- ja nuorten ryhmiä, nuorisotiloja, työpajatoimintaa nuorisolle, kuntaan muuttavien uusien perheiden vastaanottotilaisuuksia sekä opasvihkosia erilaisiin ongelmatilanteisiin. (Taskinen 2007, 23.)

Oppimisen ja koulunkäynnin tukeminen on ensiarvoista, koska ne vaikuttavat lapsen ja nuoren koko tulevaisuuden näkymään ja elämänmahdollisuuksiin. Mikäli koulunkäynti jää kesken, on nuori vaarassa syrjäytyä yhteiskunnasta. (Taskinen 2007, 24.) Tilastokeskuksen (2010) tämän hetken uusimman tutkimuksen

mukaan peruskoulun oli jättänyt kesken lukuvuonna 2008/2009 yhteensä 189. Oppivelvollisuuden kokonaan oli laiminlyönyt 39. Edellisestä vuodesta koulupudokkaiden määrä kasvoi 27 oppilaalla. Keskeyttäminen lisääntyi tutkintoon johtavissa koulutuksissa kaikissa muissa paitsi ammatillisessa koulutuksessa lukuvuonna 2007/2008. Yhteensä 6 % opiskelijoista keskeytti tutkintoon johtavassa koulutuksessa, eikä jatkanut saman lukuvuoden aikana missään tutkimukseen johtavassa koulutuksessa. (Keskeyttäminen lisääntyi muussa paitsi...2010.)

Lastensuojelulaki (417/2007, § 9) pyrkii myös ehkäisemään ja poistamaan sosiaalisia ja psyykkisiä vaikeuksia. Laki velvoittaa kunnat järjestämään koulupsykologi- ja koulukuraattoripalveluita esi-, perus- ja lisäopetuksen sekä valmistavan opetuksen oppilaille. Pyrkimyksenä on tukea ja ohjata oppilaita käymään koulunsa loppuun ja keskiössä on oppilaiden kehitykseen liittyvien sosiaalisten ja psyykkisten vaikeuksien ehkäiseminen ja poistaminen. Näihin palveluihin panostaminen on myös taloudellisesti kannattavaa, koska syrjäytymisestä aiheutuvat kustannukset ovat suuria, niin kunnille kuin valtiollekin. (Taskinen 2007, 24.)

Lasten hyvinvointia edistetään ottamalla heidät huomioon myös aikuisille suunnatuissa palveluissa. Tämä vaatii nykyistä kiinteämpää yhteistyötä ja yhteisen viitekehyksen etsimistä. Kun aikuinen ei syystä tai toisesta kykene huolehtimaan täysipainoisesti lapsen hyvinvoinnista esimerkiksi aikuisen käyttäessä päihdehuolto- tai mielenterveyspalveluja, tilanne vaatii päihde- tai mielenterveyspalvelujen työntekijöitä tarkastelemaan asiakkuutta vanhemmuuden näkökulmasta. Tarvittaessa työntekijät ottavat yhteyttä lapsen hoitaviin tahoihin ja miettivät perheen kokonaistilannetta yhteistyössä heidän kanssaan. (Lastensuojelulaki 417/2007, § 10; Taskinen 2007, 24.)

Terveystenhuollon erityisiin velvollisuuksiin ja ennaltaehkäisyyn kuuluu tarvittaessa järjestää lapsen tutkimus sekä hoito- ja terapiapalveluita. Jo syntymätöntä lasta voidaan suojella esim. antamalla päihkeitä käyttävälle raskaana olevalle naiselle tarvittavia terveyden- ja sosiaalihuollon palveluita, joiden tarkoitus on ehkäistä syntyvän lapsen vaurioituminen. (Lastensuojelulaki 417/2007; Taski-

nen 2007, 24.) Tällöin voidaan tehdä Lastensuojelulain (88/2010, § 25c) mukaan ennakollinen lastensuojeluilmoitus, kuten edellä mainittiin.

4.4 Lapsi- ja perhekohtainen lastensuojelu

Lastensuojelun perustehtävänä on turvata lapsen oikeus arvokkaaseen elämään ja turvallisiin ihmissuhteisiin. Lapsi- ja perhekohtainen lastensuojelu pyrkii turvaamaan lapselle mahdollisuuden olla lapsi, ilman aikuisiän tuomia taakkoja (Taskinen 2007, 12)

Lapsi- ja perhekohtaisen lastensuojelun muotoja ovat: lastensuojelutarpeen selvitys, asiakassuunnitelma, avohuollon tukitoimet, lapsen kiireellinen sijoitus, huostaanotto, sijaishuolto ja jälkihuolto (Taskinen 2007, 12).

Lastensuojelutarpeen selvitys

Lastensuojelutarpeen selvityksen tavoite on selvittää, pärjäävätkö lapsi ja vanhemmat oman tukiverkostonsa ja muiden viranomaisten avulla, vai tarvitsevatko he lastensuojelun tarjoamaa apua tuen ja kontrollin muodossa. Selvitystä tehdessä on tarkasteltava nykyhetkeä ja historiaa, sekä ennakoitava tulevaisuutta. Toisin sanoen, arvioidaan lapsen tarpeita, vanhempien valmiuksia sekä riskejä. (Taskinen 2007, 34.) Lastensuojelutarpeen selvitys tehdään niin laajana, kuin se kussakin tilanteessa vaatii. Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista (812/2000) antaa sosiaalityöntekijälle oikeuden olla yhteydessä lapsen läheisiin ihmisiin, asiantuntijoihin ja muihin yhteistyötahoihin.

Asiakassuunnitelma

Asiakassuunnitelman tavoite on arvioida lapsen ja hänen perheensä tilanne eli olosuhteet ja asiat, joihin sosiaalityön avulla halutaan vaikuttaa. Toisin sanoen

asiakassuunnitelma on suunnitelma lapsen ja hänen perheensä tarvitsemista palveluista ja tukitoimista. (Räty 2010, 234.)

Asiakassuunnitelma tehdään lastensuojelun asiakkaana olevalle lapselle, ellei asiakkuus pääty lastensuojelutarpeen selvitykseen tai kyseessä ole tilapäinen neuvonta ja ohjaus. Asiakassuunnitelma tehdään yhteistyössä lapsen ja huoltajan kanssa. Suunnitelmaan kirjataan myös asianomaisten eriävät näkemykset tuen tarpeesta ja palvelujen sekä muiden tukitoimin järjestämisestä. Myös huostaan otetuille lapsille ja jälkihuollossa oleville tehdään asiakassuunnitelma. Asiakassuunnitelma tarkistetaan tarvittaessa, mutta vähintään kerran vuodessa. Tarpeen vaatiessa asiakassuunnitelmaa täydennetään erillisellä hoito- ja kasvatussuunnitelmalla. (Lastensuojelulaki 417/2007, § 30.)

Avohuollon tukitoimet

Lapsi on lastensuojelun avohuollon tarpeessa, kun lapsen terveys ja kehitys on vaarantunut niin, etteivät kunnan peruspalvelut riitä auttamaan perhettä. (Heino 2009, 198). Avohuollon tukitoimia ovat yleiset sosiaalihuoltolain mukaiset tukitoimet, esimerkiksi kasvatus- perheneuvonta, kotipalvelu ja päivähoito. Lisäksi erityisiä lastensuojelun tukitoimia on muun muassa tukihenkilö ja tukiperhe, terapiapalvelut ja loma- ja virkistystoiminta. Erityisenä lastensuojelun tukitoimena voidaan tarjota taloudellista ja muuta tukea lapsen koulunkäynnissä, harrastuksissa, ammatin ja asunnon hankinnassa, työelämään sijoittumisessa sekä muiden henkilökohtaisten tarpeiden tyydyttämisessä. (Heiliö ym. 2006, 282 – 283.)

Avohuollon tukitoimiin ryhdyttäessä osapuolten, eli lapsen tai nuoren sekä lapsen vanhempien tai muiden lapsen hoitavien henkilöiden on toimittava yhteistyössä, jotta avohuollon tukitoimet toteutuisivat mahdollisimman hyvin. Avohuollon tukitoimet perustuvat vanhempien ja lapseen kohdistuneena 12 vuotta täytäneen vapaaehtoisuuteen ja suostumukseen. (Heiliö ym. 2006, 283.) Avohuol-

lon tukitoimia voidaan järjestää joko pelkästään lapselle, pelkästään vanhemmille tai koko perheelle. Myös jälkihuollon piirissä oleva lapsi on oikeutettu näihin.

Avohuollon tukitoimena on mahdollista myös sijoittaa lapsi lyhytaikaisesti, mutta vanhempien ja 12 vuotta täyttäneen lapsen suostumuksella. Lapsi voidaan sijoittaa myös tämän vanhempansa, huoltajansa tai muun hänen hoidostaan vastaavan henkilön kanssa. Tällöin sijoitus on tuen tarvetta arvioivaa tai kuntouttavaa perhehoitoa taikka laitoshuoltoa. Avohuollon tukitoimena voidaan sijoittaa alle kaksivuotias tutkintavankeudessa olevan vanhempansa luo vankilan perheosastolle. Alle kolmevuotiaan sijoitus voi jatkua perheosastolla jos lapsen etu sitä vaatii. (Räty 2010, 269.)

Lapsen kiireellinen sijoitus

Lapsen kiireellinen sijoitus voidaan tehdä, jos lapsi on välittömässä vaarassa tai muutoin kiireellisen sijoituksen ja sijaishuollon tarpeessa. Syitä voi olla monia, mutta esimerkiksi vanhemmat voivat olla päihteiden vaikutuksen alaisina, vanhemmat ovat joutuneet onnettomuuteen tai sairastuneet taikka he eivät akuutin mielenterveysongelman takia kykene huolehtimaan lapsesta. Myös perusteltu epäily lapsen pahoinpitelystä tai kaltoinkohtelusta voi johtaa kiireelliseen sijoitukseen. Syy kiireelliselle sijoitukselle voi olla lapsen itsetuhoinen käyttäytyminen. Kiireellistä sijoitusta ei tehdä, mikäli lapsen sijoitus voidaan hoitaa avohuollon tukitoimena. (Heiliö ym. 2006, 286; Kiireellinen sijoitus 2010; Räty 2010, 283.)

Lapsen eroon joutuminen perheestään on lapselle aina vaurioittavaa ja siksi on todella haastavaa tehdä arvio sijoituksen tarpeellisuudesta. On punnittavana, kumpi on vähemmän vaurioittavaa: vanhemmistaan eroon joutuminen vai lapselle aiheutunut vaaratilanne. Päätöksen tekee sosiaalityöntekijä ja toisin kuin huostaanottopäätöksessä, kiireellisen sijoituksen voi tehdä myös lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä. (Kiireellinen sijoitus 2010.)

Huostaanotto ja sijaishuolto

Huostaanotto on lastensuojelun viimesijainen keino turvata lapsen kasvu ja kehitys. Huostaanotossa puututaan vahvasti lapsen perustuslaissa säädettyihin oikeuksiin ja Euroopan ihmisoikeussopimuksen takaamaan perheen itsemääräämisoikeuteen. (Huostaanotto 2010.) Lapsen huostaanottoon ja sijaishuollon järjestämiseen ryhdytään vain, jos:

- 1) puutteet lapsen huolenpidossa tai muut kasvuolosuhteet uhkaavat vakavasti vaarantaa lapsen terveyttä tai kehitystä; tai
- 2) lapsi vaarantaa vakavasti terveyttään tai kehitystään käyttämällä päihteitä, tekemällä muun kuin vähäisenä pidettävän rikollisen teon tai muulla niihin rinnastettavalla käyttäytymisellään. (Lastensuojelulaki 417/2007, § 40)

Huostaanottoon ja sijaishuoltoon ryhdyttäessä myös seuraavien kohtien tulee toteutua:

- 1) avohuollon tukitoimet eivät ole lapsen edun mukaisen huolenpidon toteuttamiseksi sopivia tai mahdollisia taikka jos ne ovat osoittautuneet riittämättömiksi; ja
- 2) sijaishuollon arvioidaan olevan lapsen edun mukaista. (Taskinen 2007, 50.)

Huostaanoton perusteet on jaettu karkeasti kahteen eri kategoriaan: lapsen kasvuolosuhteet ja lapsen oma käyttäytyminen. Kasvuolosuhteita arvioitaessa huomio kiinnittyy perushoittoon, ymmärtämiseen ja tukeen sekä kasvuympäristöön. Perushoidossa lapsella on oltava riittävä lepo, ravinto, puhtaus ja ulkoilu. Ymmärtämisellä ja tuella tarkoitetaan oikeanlaista kasvatusta, joka sisältää mm. turvaa ja hellyyttä, iän mukaista vastuuta sekä iän mukaista valvontaa ja ohjausta. Kasvuympäristöä tarkasteltaessa huomio kiinnittyy siihen, onko ympäristö turvallinen ja virikkeitä antava. Turvattomuutta lapselle aiheuttaa epäsäännöllinen, ristiriitainen kotielämä, jossa aikuiset käyttävät runsaasti alkoholia ja huu-

meita. Lapsia ei saa eristää ympäristöstään tai perheen ulkopuolisista ihmissuhteista. (Taskinen 2007, 50 – 51.)

Jos huostaanotto tehdään lapsen omasta käyttäytymisestä johtuen, ei kyseessä ole mikään yksittäinen teko. Käytöksestä johtuva huostaanotto edellyttää vakavaa kasvun ja kehityksen vaarantumista, kuten runsas päihteiden käyttö, rikollinen menettely, joka ei ole vähäistä, toistuva itsetuhoinen käyttäytyminen tai prostituutio. (Räty 2010, 299 – 300; Taskinen 2007, 51 – 52.)

Lapsen sijaishuollolla tarkoitetaan sitä, kun kiireellisesti sijoitettu tai huostaan otettu lapsen hoito ja kasvatus järjestetään kodin ulkopuolella. Lapsi voidaan kuitenkin väliaikaisesti sijoittaa vanhempiensa luokse. (Räty 2010, 377.) Lapsen sijoitus voidaan järjestää perhehoitona, laitoshoitona tai muulla sopivalla tavalla (Heiliö ym. 2006, 292). Sijaishuollon tavoitteena on turvata lapsen tasapainoinen kehitys ja hyvinvointi ottaen huomioon lapsen yksilölliset tarpeet ja toiveet (Sijaishuolto 2009).

Jälkihuolto

Sijaishuollon päätyttyä tapahtuva jälkihuolto on subjektiivinen oikeus, jota annetaan yksilöllisesti nuoren tarpeita huomioon ottaen 21 ikävuoteen saakka. Jälkihuoltoon sisältyy aina riittävän ammatillisen sosiaalityön tarjoamista ja antamista lapselle ja nuorelle. Jälkihuollon tarkoituksena on tukea lapsen tai nuoren kasvua aikuisuuteen ja vastuullisuuteen, koska on selvää, että lapsi tai nuori tarvitsee erityistä tukea sijaishuollon jälkeen. (Räty 2010, 493 – 394.) Taskisen mukaan ”Jälkihuollon aikana karttuvilla nuoren valmiuksilla, itsenäistymistaidoilla sekä koulutusmyönteisyyden lisääntymisellä on suuri merkitys hänen mahdollisuuksiinsa integroitua yhteiskuntaan” (Taskinen 2007, 88). Sosiaalihuollon on tuettava nuoren itsenäistä elämää, johon liittyy oleellisena osana asumisen järjestäminen sekä koulutuksesta ja toimeentulosta huolehtiminen (Räty 2010, 494)

5 PERHETYÖ

Tässä kappaleessa kuvaamme perhetyön määritelmää kertomalla tarkemmin ennaltaehkäisevästä perhetyöstä, lastensuojelun perhetyöstä sekä kuntouttavasta perhetyöstä. Kerromme myös eri vaiheista joita perhetyön prosessi sisältää. Avaamme Tampereen kaupungissa järjestettävää perhetyötä ja samalla kerromme Perhepiste Nopeasta, joka kuuluu Tampereen kaupungin lapsiperheiden sosiaalipalveluiden ehkäisevään työhön. Perhepiste Nopean toiminta on varhaisen vaiheen ennaltaehkäisevää perhetyötä.

5.1 Perhetyön määritelmä

Perhetyö on moniammatillista työtä, jota tehdään monissa eri instituutioissa kuten neuvolassa, kotipalvelussa, sosiaalitoimistossa, koulussa, perhe- ja kasvatusneuvolassa, lastensuojelulaitoksissa ja sairaaloissa. Työtä tehdään julkisella sektorilla, järjestöissä, seurakunnissa ja yrityksissä. Perhetyö määritellään uuden lastensuojelulain (417/2007) mukaan yhdeksi avohuollon tukitoimeksi. Sen perustana on lastensuojelulain ja asiakastyötä ohjaavien eettisten periaatteiden noudattaminen. Perhetyötä tehdään perheen parissa; heitä neuvotaan, valistetaan ja kasvatetaan. Perheen kanssa työskennellään auttaen, palvelen, aktivoiden, valmentaen, terapoiden ja konsultoiden. (Nätkin & Vuori 2007, 7.)

Ennaltaehkäisevä perhetyö

Ennaltaehkäisevää perhetyötä tehdään lapsiperheissä, jolloin työ on kokonaisvaltaista, suunnitelmallista sekä pitkäjänteistä tukemista. Perhettä pyritään auttamaan kokonaisuutena, mutta vastataan myös perheenjäsenten yksilöllisiin tarpeisiin. Ennaltaehkäisevä perhetyö ei vaadi lähetettä, asiakkuutta lastensuojelussa eikä siitä myöskään synny lastensuojelun asiakkuutta. (Sosiaaliportti 2009.)

Perustehtäviin kuuluu perheiden elämänhallinnan ja omien voimavarojen käyttöönoton tukeminen sekä arjessa selviytymisen vahvistaminen (Sosiaaliportti 2009). Työ on varhaista tukemista elämän ongelmatilanteissa. Ennaltaehkäisevä perhetyö on arjessa auttamista, perheen neuvomista, keskusteluja sekä tarvittaessa ohjaamista muiden palveluiden piiriin. (Järvinen ym. 2007, 34–35.)

Perhetyö voi liittyä vanhemmuuden tukemiseen, lastenhoidon ja kasvatuksen ohjaamiseen, kodin arjen ja arkirutiinien hallintaan, perheen toimintakyvyn vahvistamiseen uusissa tilanteissa, perheen vuorovaikutustaitojen tukemiseen ja sosiaalisten verkostojen laajentamiseen ehkäisemään syrjäytymistä. (Sosiaaliportti 2009.)

Perhepiste Nopean toiminta on kuulunut vuodesta 2010 alkaen Tampereen kaupungin lapsiperheiden sosiaalipalveluiden ehkäisevään työhön. Perhepiste Nopean toiminta on varhaisen vaiheen ennaltaehkäisevää perhetyötä. (Perhepiste Nopea, 2010.)

Lastensuojelun perhetyö

Työ on lastensuojelullista, suunnitelmallista ja tavoitteellista, yleensä intensiivistä toimintaa lapsen ja perheen tueksi. Työskentelyn tavoitteena on selvittää ja arvioida perheen tilanne ja työskentely muutoksen aikaansaamiseksi. Lastensuojelun perhetyötä toteutetaan moniammatillisesti. Työskentely perheen parissa on yleensä pitkäkestoista, koska perheet tulevat perhetyön asiakkaiksi yleensä siinä kohtaa, kun ongelmat ovat jo kasautuneet ja kriisiytyneet. (Järvinen ym. 2007, 43–44).

Lastensuojelun sosiaalityössä voidaan velvoittaa perheet ottamaan perhetyötä vastaan, kun perheen tilanne ja olosuhteet eivät enää takaa lapselle turvallista elämää. Näin perheelle annetaan mahdollisuus kohentaa tilannettaan ja jopa välttää lasten huostaanotto ja sijoitus kodin ulkopuolelle. (Järvinen ym. 2007, 44.)

Lastensuojelun perhetyön tavoitteet määritellään asiakassuunnitelmaneuvoittelussa yhteistyössä perheen, sosiaalityöntekijän ja tarpeen mukaan muidenkin perheen kanssa työskentelevien tahojen kanssa. Yleensä tavoitteiksi määritellään joltain tietyiltä osin kodin tilan muuttuminen, yhden tai useamman lapsen yksilöllinen tukeminen ja vanhempien ohjaaminen vanhemmuudessa. (Järvinen ym. 2007, 44.)

Kuntouttava perhetyö

Kuntouttava perhetyö on erityisperhetyötä, jossa perhetyön ammattilaiset työskentelevät perheen parissa tavoitteellisesti johonkin erityistilanteeseen liittyen. (Järvinen ym. 2007, 46).

Lastensuojelun kuntouttavan perhetyön asiakasperheillä on monia ongelmia ja kyseiset perheet saavat yleensä paljon erilaisia sosiaali- ja terveyspalveluita. Kuntoutuksen syitä voivat olla muun muassa huoli vanhempien jaksamisesta, vanhempien päihde- tai mielenterveysongelmat, perheväkivalta, perheen vakavat vuorovaikutusongelmat, lasten koulunkäyntivaikeudet sekä käytöshäiriöt ja kasvatukseen liittyvät pulmat. (Järvinen ym. 2007, 46.)

Kuntoutuskokonaisuus kehitetään vastaamaan perheen tarpeita ja tavoitteita. Tavoitteena on perheen nykytilanteen pysäyttäminen ja muutoksen aikaansaaminen. Kuntoutuksen keskeisiä tavoitteita on löytää perheen omat voimavarat ja vahvistaa heidän vuorovaikutustaan. Olennainen osa kuntoutusta on myös yhteistyö ja verkostoituminen perheen läheisten ja perheen kanssa työskentelevien ammattilaisten kanssa. (Järvinen ym. 2007, 46.)

Järvisen ym. (2007, 47) mukaan sosiaalityöntekijä määrittää yhdessä perheen ja perhetyöntekijän kanssa työn keston, työn toimintatavat ja työn arvioinnin. Lisäksi arvioidaan, onko kotiin annettava tuki perheen tilanteeseen riittävä vai onko tarvetta käyttää kodin ulkopuolisiin palveluihin, kuten laitoshuoltoon. Lastensuojelun kuntouttava perhetyö on vastuullista, vaativaa ja monimuotoista perheen tukemista. (Järvinen ym. 2007, 48.)

5.2 Perhetyön prosessi

Kaikilla perhetyöhön osallistuvilla pitäisi olla yhteinen käsitys siitä, miksi perhetyötä tehdään. Tämän vuoksi on äärimmäisen tärkeää perheen, perhetyöntekijöiden, sosiaalityöntekijöiden ja yhteistyökumppaneiden kannalta määrittää tarkkaan perhetyön prosessi. Perhetyön käynnistyessä määritellään työn tavoitteet, kesto ja työn sisältö. Mitä selkeämmin määrittely on tehty, sitä tavoitteellisempaa ja tuloksellisempaa työskentely on. Perhe tulisi nähdä kokonaisuutena, johon perheen jokainen osapuoli vaikuttaa omalla toiminnallaan. (Hurtig 2003, 27, 85; Reijonen 2005, 11; sosiaaliportti 2008.)

Alkuvaiheessa pyritään selvittämään perheen ongelmat, tarpeet sekä voimavarat ja perheen sisäiset rakenteet. Perhetyön prosessissa tavoitteena on auttaa ja tukea koko perhettä parhaalla mahdollisella tavalla. Isoimpina tavoitteita on myös vanhemmuuden tukeminen ja lapsen sijoituksen ehkäiseminen. Perhetyön sisältöä ovat mm. kodin arjen hallinta ja toimintakyvyn tukeminen, parisuhteen ja vanhempien tukeminen, lasten hoidossa ja kasvatuksessa ohjaaminen, lapsen edun turvaaminen, perheen vuorovaikutustaitojen tukeminen ja sosiaalisen verkoston ylläpitäminen ja vahvistaminen. Perhetyön tekemä työ on dokumentoitava tarkkaan ja huolellisesti sille tarkoitettujen lomakkeiden avulla. (Hurtig 2003, 27, 85; Reijonen 2005, 11; sosiaaliportti 2008.)

Lastensuojelun perhetyön palveluprosessin keskeiset vaiheet ovat:

1. Asiakkuuden vireille tulo
2. Perhetyön kartoitus
3. Perhetyön suunnitelman laatiminen
4. Perhetyön toteutus
5. Perhetyön arviointi
6. Perhetyön päättäminen tai jatkosuunnitelmasta sopiminen (sosiaaliportti, 2008)

Perhetyön prosessin ensimmäisessä vaiheessa, vireille tulossa, nousee huoli perheestä. Aloitteen on voinut tehdä joku perheenjäsenistä tai perheen parissa työskentelevä työntekijä, kuten esim. neuvolan terveydenhoitaja. (Järvinen ym. 2007, 75–76.)

Perhetyön tavoitteena on reagoida perheen avuntarpeeseen mahdollisimman nopeasti. Perhetyöntekijöiden ja perheen ensimmäinen yhteinen tapaaminen, perheen tilanteen ja palvelutarpeen arviointi tapahtuu perheen kotona tai työntekijän toimipisteessä. Koollekutsujana on työntekijä, joka on keskustellut perhettä koskevasta huolesta vanhempien kanssa. Palvelun tarpeen arvioinnissa perustana ovat ne asiat, joihin perhe haluaa ensisijassa muutosta ja tukea. (Järvinen ym. 2007, 77.)

Perhe määrittää itse, millaiset tavoitteet työskentelylle asetetaan ja kuinka tavoitteisiin päästään. Ensisijainen vastuu tavoitteiden asettamisessa on vanhemmilla, mutta työntekijöiden tulee tarvittaessa auttaa vanhempia siinä. Työskentelyn tavoitteet sovitaan perheen asettamien tavoitteiden perusteella. Lisäksi kirjataan sen työntekijän toiveet, joka on tuonut esiin huolen perheen tilanteesta. Perhetyön toteutuksesta sovitaan yhdessä perheen vanhempien kanssa: kuinka usein, missä, milloin tapaamiset toteutetaan. On tärkeää, että jokaiselle tavoitteelle asetetaan realistinen määräaika. (Järvinen ym. 2007, 78.)

Työskentelyn toteuttaminen suunnitellaan jokaisen perheen kohdalla erikseen perheen tilanteen, tuen tarpeen ja suunnitelmien mukaisesti. Sekä perhe että työntekijät sitoutuvat toimimaan yhteistyössä päästääkseen tavoitteisiin. Tavoitteelliset kotikäynnit, perhetapaamiset ja keskustelut perheen ja perhetyöntekijän kanssa toteutetaan suunnitelman mukaisesti. Työskentelyn kirjaaminen on tärkeä osa perhetyön prosessia. (Järvinen ym. 2007, 78–79.)

Arviointia tapahtuu koko työskentelyn aikana, ja perheen kanssa on asioista sovittava jo suunnitelmaa tehdessä. Ensimmäinen yhteinen arviointitapaaminen on hyvä järjestää mielellään kahden tai kolmen kuukauden jälkeen työskentelyn aloitettua. Perhe arvioi itse selviytymistään ja voimavarojaan. Perhetyöntekijät arvioivat, mitkä asiat onnistuvat perheen arjessa ja yhteistyötahot tarkastelevat

tilannetta oman tehtäväalueensa näkökulmasta. Mikäli tullaan siihen lopputulokseen, että tavoite on saavutettu, voidaan edetä uuden tavoitteen asettamiseen tai tarvittaessa päättää perhetyö. Mikäli tavoitteita ei ole saavutettu, pitää selvittää siihen liittyvät syyt. (Järvinen ym. 2007, 80.)

Kun perhetyössä on saavutettu tavoitteet, voidaan tapaamisia vähentää ja mahdollisesti lopettaa ne kokonaan. Päättäminen onnistuu ennalta sovitun suunnitelman mukaisesti tai vaihtoehtoisesti vanhempien tai työntekijän ehdotuksesta. Asiasta tulee kuitenkin neuvotella yhdessä perheen kanssa ennen lopullista päätöstä sekä huolehtia, että perhe saa tarvittaessa tarvitsemaansa tukea muualta. (Järvinen ym. 2007, 81.)

5.3 Perhetyö Tampereella

Seuraavaksi kuvaamme Tampereen kaupungissa järjestettävän perhetyön kokonaisuutta. Aluksi kuvaamme Tampereen kaupungin järjestämää perhetyötä, jonka muodostavat kotiin annettava perhetyö sekä perheryhmätyö. Perheet voivat hakeutua palvelun piiriin itse, tai sitä voidaan antaa sosiaalityöntekijän päätöksen kautta. Kerromme myös perhetyöstä, joka on Tampereella järjestetty osana avohuollon tukitoimea. Tämä edellyttää sosiaalityöntekijän päätöksen asiakkuudesta. Lisäksi kuvaamme Tampereen kaupungin järjestämää intensiivityötä, joka on kuntouttavaa perhetyötä. Perhepiste Nopea kuuluu ennaltaehkäisevään perhetyöhön.

Kotiin annettava perhetyö

Kotiin annettava perhetyö voi olla luonteeltaan ehkäisevää lastensuojelua. Näin ollen kuka tahansa kuntalainen voi tilata perhetyöntekijän, joka helpottaa perhettä senhetkisessä avuntarpeessa. Perhetyö on kaikille lapsiperheille suunnattua sosiaalipalvelua, joka tukee perheiden selviytymistä erilaisissa elämäntilanteissa ja ennaltaehkäisee ongelmatilanteiden syntymistä. Kotiin voi tilata perhe-

työntekijän, joka auttaa perheitä muun muassa lastenhoidossa, ruoanlaitossa ja muissa kodin arkeen kuuluvissa asioissa. Perhetyöntekijä auttaa lapsen kasvatukseen liittyvissä asioissa ja häneltä saa tietoa muista lapsiperheiden palveluista. Kotiin annettavaa perhetyötä tehdään myös lastensuojelun avohuollon tukitoimena, jolloin perhe on lastensuojelun asiakasperhe. (Perhetyö 2004.)

Kotiin annettava perhetyö on vaihtoehtoisesti joko tilapäistä tai säännöllistä palvelua. Säännöllisestä palvelusta ja sen tavoitteista tehdään perhetyön suunnitelma yhdessä asiakkaan ja mahdollisen yhteistyötahon kanssa. Perhetyön suunnitelmaa arvioidaan sovitun aikataulun puitteissa. Perhetyönohjaaja sopii asiakkaan ja mahdollisesti myös yhteistyötahon kanssa asiakkaan tarpeen sekä työntekijöiden työtilanteen huomioiden tilapäisestä palvelusta, työn tavoitteista, kestosta ja toteutuksesta. Perhetyönohjaaja päättää palvelusta sekä asiakasmaksusta. Tilapäisestä palvelusta on mahdollisuus sopia käyntikerta kerrallaan. (Perhetyön kriteerit 2009.)

Perhetyö on tilapäistä apua ja sitä myönnetään pääasiassa alle kouluikäisten lasten perheille. Tarve kartoitetaan perheen henkilökohtaisen yhteydenoton kautta tai jonkun yhteistyötahon ilmaiseman huolen pohjalta yhteistyössä perheen kanssa. Akuutissa tilanteessa päätös tehdään 1-3 arkipäivän kuluessa käytettävissä olevien perusteella yhteydenotosta. (Perhetyön kriteerit 2009; Perhetyö 2004.)

Perhetyön tarvetta arvioitaessa huomioidaan avun tarpeen kiireellisyys sekä perheen mahdollisuudet muuhun apuun. Ensisijaisena kiireellisyyskriteerinä on turvata lapsen arki. Toissijaisesti palvelua myönnetään perheen vanhemman hoitokäyntien, kuten terapian ja asiainn ajaksi, sekä sairaan lapsen hoitoon. Palvelua tarjotaan perheille, joissa on alle 18-vuotias lapsi, pääasiassa kuitenkin alle kouluikäisten lasten perheet, muun muassa seuraavien seikkojen perusteella: vauvaperheen väsymys, perheen toimintakyvyn heikentyminen, syrjäytymisvaarassa olevien perheiden tukeminen tai lastensuojelun huoli. (Perhetyön kriteerit 2009.)

Perheryhmätyö

Perheryhmätyö on kodin ulkopuolella tapahtuvaa, perheryhmissä tehtävää perhetyötä, johon osallistuu koko perhe yhdessä. Perheryhmätyö on säännöllistä, tavoitteellista ja määräaikaista. Palvelulla vastataan niin lastensuojelulain velvoitteeseen järjestää ennalta ehkäisevää lastensuojelutyötä, lastensuojelun avohuoltoa kuin vertaisryhmätoimintaa. (Perhetyön kriteerit 2009.)

Perheryhmä on kodinomainen paikka, joka on tarkoitettu perheille joissa on alle kolmevuotias lapsi. Perheryhmässä tuetaan perheitä selviytymään erilaisista haasteista, joita lapsiperheet kohtaavat arjessaan. Vanhempia ohjataan lapsen kasvatuksessa ja tuetaan perhettä vuorovaikutustaitojen opettelussa ja kehittämisessä. Vanhemmat saavat myös tukea omaan jaksamiseen. (Perhetyön kriteerit 2009.)

Palvelua alkaa viranomaistaholta tulevasta palvelupyynnöstä silloin, kun perheestä herää huoli. Asiakkaalta edellytetään sitoutumisesta palveluun. Palvelu rakentuu tulohaastattelun ja ryhmätyön suunnitelman pohjalta. Suunnitelmaa arvioidaan yhdessä sovitun aikataulun mukaisesti tekemällä väliarviointi tai päätösvaiheessa tehtävällä loppuarvioinnilla. Päätösvaiheessa kartoitetaan myös muut tukimahdollisuudet ja niiden tarve. (Perhetyön kriteerit 2009.)

Perheryhmätyön saannin kriteerejä ovat muun muassa seuraavat: perheessä on alle kolmevuotias lapsi, vauvaperheen väsymys, äkillinen elämäntilanteen muutos, syrjäytymisvaarassa olevat perheet sekä lastensuojelun huoli. (Perhetyön kriteerit 2009.)

Avotyö

Tampereen kaupunki järjestää lastensuojelun avohuollon tukitoimena perhetyötä. Avotyö on yksi Tampereen kaupungin lastensuojelun erityispalveluiden tarjoamista tukitoimista, joka perustuu lastensuojelulakiin. (Avotyö 2010.) Asiak-

kaaksi tullaan lastensuojelun sosiaalityöntekijän tekemän arvion ja päätöksen-
teon kautta (Perhetyön kriteerit 2009).

Avotyö on suunnattu lapsiperheille, joissa esiintyy erityistä huolta lasten kehi-
tyksen ja kasvun vaarantumisesta. Avotyön tarkoituksena on auttaa perheitä
muun muassa päihdeongelmissa, lasten ja nuorten koulunkäynnin vaikeuksis-
sa, kodin sääntöjen ja rajojen toimimisessa, mielenterveyden ja vuorovaikutuk-
sen pulmissa. Työskentelyn keskeisenä tehtävänä on turvata lapsen etu. Avo-
työn avulla pyritään löytämään perheen omat voimavarat ja toimivat vuorovaiku-
tusmallit. Työ on jokaisen perheen kohdalla yksilöllistä, jonka perustana on huo-
lien puheeksiottaminen, luottamus ja avoimuus. Perheen kanssa pohditaan yh-
dessä mahdollisten tukitoimien tarpeellisuus. Työtä tehdään parityönä. Työme-
netelmiä ovat muun muassa suunnitellut perhetapaamiset, yksilötapaamiset jo-
kaisen perheenjäsenen kanssa, yhteistyöneuvottelut ja toiminnalliset menetel-
mät. Työskentelyn edetessä tilannetta tarkastellaan yhdessä perheen, sosiaali-
työntekijän ja avotyöntekijöiden kanssa kolmen kuukauden välein pidettävissä
tarkistusneuvotteluissa. (Avotyö 2010.)

Intensiivityö

Tampereen kaupungissa järjestettävä intensiivityö on kuntouttavaa perhetyötä.
Intensiivityö on suunnattu laitossijoituksesta kotiutuville 12–17-vuotiaille nuorille
ja heidän perheilleen. Intensiivityö voi myös olla vaihtoehtona nuoren laitossijoi-
tukselle. Tällöin se tarjoaa tehostettua tukea ja apua nuoren perheelle laitossi-
joituksen välttämiseksi. Intensiivityön toimipiste sijaitsee Kuusikon perhetuki-
keskuksessa. (Intensiivinen työ 2009.) Intensiivityön asiakkaaksi tullaan ensisi-
jaisesti Sijais- ja jälkihuollon sosiaalityön Sataman kautta. Myös alueiden sosi-
aaliasemat voivat ohjata nuoren ja perheen intensiivityön asiakkaaksi. Asia-
kasohjaus Luotsin sosiaalityöntekijä koordinoi asiakkuudet. Asiakkuus edellyt-
tää, että ilman intensiivityötä tukea nuori päätyisi laitossijoitukseen. (Intensiivi-
nen työ 2009.)

Intensiivityö pitää sisällään tiivin, ajallisesti rajatun ja arvioidun työskentelyjakson. Työ on yksilöllistä, nuorta ja perhettä osallistavaa, konkreettista ja työ antaa toiminnallista tukea arkeen perheen arkeen. Nuorta ja hänen perhettään tavataan kolmesta neljään kertaa viikossa ja asiakkuus kestää noin puoli vuotta. Intensiivityössä työskentelee vastaavan ohjaajan lisäksi kaksi ohjaajaa ja opettaja. Työmenetelmiä käytetään muun muassa motivoivaa ja systemaattisesti etenevää keskustelua, tarinallisuutta, toiminnallisuutta, verkostodialogia, elämäntapaohjausta sekä voimavarakeskeistä, nuoren edun huomioivaa, tulevaisuuteen suuntaavaa lähestymistapaa. (Intensiivinen työ 2009.)

5.4 Perhepiste Nopea

Perhepiste Nopean toiminta on kuulunut vuodesta 2010 alkaen Tampereen kaupungin lapsiperheiden sosiaalipalveluiden ehkäisevään työhön. Perhepiste Nopean toiminta on varhaisen vaiheen ehkäisevää perhetyötä, joka alkoi vuonna 2004 nimellä Nopean puuttumisen perhetyö. Palvelu on perheille maksutonta. (Perhepiste Nopea, 2010.)

Tampereen kaupungin sijaishuollossa huomattiin, että nuoren ja perheen ongelmiin olisi syytä puuttua varhaisemmassa vaiheessa kuin mitä sillä hetkellä puututtiin. Myös avotyössä huomattiin, etteivät asiakkaat ohjautu tarpeeksi ajoissa avotyöhön tai pahimmassa tapauksessa asiakkaat eivät tule ollenkaan autetuiksi. Näin ollen asiakkaiden ongelmat kasaantuvat ja pitkittyvät. Perhepiste Nopean toiminta kehitettiin vastaamaan näitä epäkohtia. (Jarske & Strömberg 2004, 1.)

Perhepiste Nopea palvelee 12–17 -vuotiaita tamperelaisia nuoria ja heidän perheitään ongelmien varhaisessa vaiheessa (Perhepiste Nopea, 2010). Perhepiste Nopean työ on varhaisessa vaiheessa annettavaa ennaltaehkäisevää perhetyötä, joka tarjoaa ohjausta, neuvontaa sekä tavoitteellisia perhetapaamisia (Marttila & Saukko 2005, 52).

Hakeutuminen Perhepiste Nopean asiakkaaksi tapahtuu nuorten ja heidän perheidensä kanssa toimivien työntekijätahojen kautta, kuten sosiaalipäivystys, koulu tai nuortenturvatalo (Perhepistepiste Nopea, 2010). Vuoden 2007 syksystä alkaen perheillä on ollut mahdollisuus myös itse hakeutua Perhepiste Nopean asiakkaaksi (litterointi). Nopean puuttumisen perhetyön asiakastilastojen (2008) mukaan, 46 % palvelun piiriin hakeutuneista ovat vanhemmat itse, 30 % ovat hakeutuneet koulun kautta, 17 % sosiaalitoimen kautta ja 8 % muun viranomaisen kautta.

Syksystä 2010 alkaen Nopean työntekijä ollut tavattavissa Nopean tiloissa keskiviikkoisin klo 14 – 17 Walk in Center- tyyppisesti, jolloin juttelemaan voi tulla ilman ajanvarausta. Näin nuoren vanhemmat ja nuori itse voivat tulla asioimaan matalalla kynnyksellä. Tavoitteena on päästä auttamaan perheitä nykyistä varhaisemmassa vaiheessa. (Perhepiste Nopea – toimintasuunnitelma vuodelle 2010)

Perheet saavat Perhepiste Nopeasta apua erilaisiin tilanteisiin, kuten nuoren kanssa kommunikointiin, nuoren kotiintuloaikoihin tai vaikkapa koulunkäyntiin liittyviin asioihin. Perheen tilanteet ovat yksilöllisiä ja työryhmä pyrkii yhdessä perheen kanssa löytämään keinoja ongelmien ratkaisuun tapaamiskertojen kuussa. (Perhepiste Nopea, 2010). Perhepiste Nopean perhetyön (2007) tilastotietojen mukaan 51 % perheistä hakeutui Perhepiste Nopeaan lapsista johtuvista ja 49 % perheestä johtuvista syistä.

Perhepiste Nopean toiminta perheen kanssa alkaa heti perheen tai perheen ohjanneen tahon yhteydenoton jälkeen. Nopean tavoitteena on pystyä työskentelemään perheen kanssa joustavasti sekä perheen yksilölliset tarpeet huomioiden. Nopealla väliintulolla pyritään ehkäisemään lastensuojelun asiakkuuden syntymistä. (Nopean puuttumisen perhetyö 2005.)

Nopean työryhmään kuuluu vastaavan ohjaajan lisäksi kolme ohjaajaa sekä psykiatrinen sairaanhoitaja (Säynäjäkangas, 2010). Perheelle valitaan työskentelyä varten työpari, joka tapaa perhettä 1-6 kertaa perheen omien tarpeiden

mukaan. Tapaamispaikkana on Nopean toimipiste tai perheen oma koti. Nuorta ja vanhempia tavataan erikseen sekä yhdessä. (Marttila & Saukko 2005, 52–59.)

Tapaamisissa pyritään löytämään perheen omat toimivat vuorovaikutustavat, arjen selviytymiskeinot sekä voimavarat. Perhepiste Nopean viitekehyksenä toimii voimavara- ja ratkaisukeskeinen työskentelytapa. Nopean työntekijöiden kokemusten mukaan yhä useamman vanhemman rooli on hukassa ja siksi yksi tärkeimmistä tavoitteista työskentelyssä on vanhemmuuden vahvistaminen. (literointi, 9). Työntekijät arvioivat yhdessä perheen kanssa myös jatkotuen tarpeen. (Nopean puuttumisen perhetyö 2005.)

Noin kaksi kuukautta työskentelyn päättymisen jälkeen perheeseen otetaan yhteyttä seurantasoitolla, jonka tarkoituksena on kartoittaa perheen sen hetkinen tilanne, perheen nykyinen tuen tarve sekä perheen tilanne kyseisellä hetkellä verrattuna tilanteeseen työskentelyn päätyttyä (Marttila & Saukko 2006, 10).

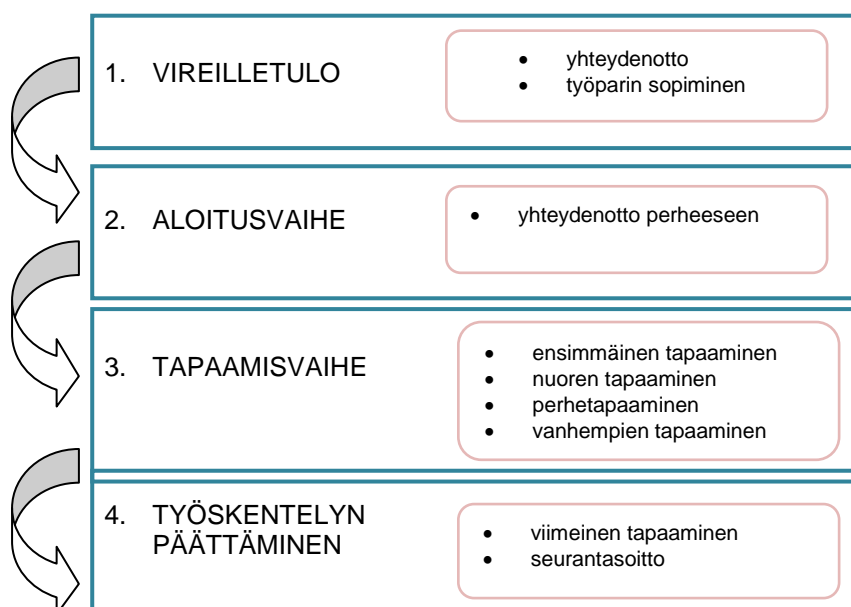
Perhepiste Nopean työskentelyn vaiheet

Seuraavaksi kuvaamme Marttila ja Saukon (2006, 21) tekemää kuviota (kuvio 1) Perhepiste Nopean työskentelyn mallista, joka sisältää neljä eri vaihetta. Ensimmäinen vaihe on asiakkuuden vireille tulo ja sen tavoitteena on asiakkuudesta sopiminen. Tässä vaiheessa selvitetään yhteydenoton syy ja arvioidaan avun tarve. (Marttila & Saukko 2006, 22.)

Toinen vaihe eli aloitusvaihe sisältää työntekijöiden ja perheen esittäytymisen toisilleen, yhteydenoton syyn selvittelyn, sekä sopimisen siitä, millä kokoonpanolla perhe on mukana Perhepiste Nopean toiminnassa. Tällöin sovitaan myös ensimmäisestä tapaamisesta ja pyydetään perhettä pohtimaan, millaisiin asioihin he haluavat muutoksia. (Marttila & Saukko 2006, 22.)

Kolmannessa vaiheessa eli tapaamisvaiheessa nuorta ja vanhempia tavataan sekä yhdessä että erikseen. Tapaamisten tavoitteena on muutosprosessin käynnistäminen ja edistäminen, jonka edellytyksinä on työntekijän ja asiakkaan välisen luottamuksen kehittyminen. Erityisesti tässä vaiheessa on tärkeää jokaisen perheenjäsenen kuulluksi tuleminen. (Marttila & Saukko 2006, 22.)

Neljännessä vaiheessa päätetään työskentely. Tällöin tehdään arviointi muutosprosessista ja saadaan perheiltä asiakaspalaute. Tässä kohtaa sovitaan myös seurantasoiosta. Seurantasoiiton tavoitteena on perheen sen hetkisen tilanteen kuuleminen ja tukeminen. Tarvittaessa perhe ohjataan jatkotuen piiriin (Hämelahti & Koli 2006, 25; Marttila & Saukko 2006, 24).

KUVIO 1. Perhepiste Nopean malli (Marttila & Saukko 2006, 53)

Voimavara- ja ratkaisukeskeinen työskentelytapa

Perhepiste Nopean viitekehyksenä toimii voimavara- ja ratkaisukeskeinen työskentelytapa. Ratkaisukeskeinen ajattelu- ja työskentelytapa on myönteinen ja maanläheinen keino kohdata monenlaisia elämän haasteita sekä pulmatilanteita

(Ratkaisukeskeisyys pähkinäkuoressa). Ratkaisukeskeisessä ajattelu- ja työskentelytavassa keskiössä ovat ratkaisut, ei ongelma itse. Ratkaisupuhe vie asiaa eteenpäin, ongelmapuhe vahvistaa ongelmaa. (Henden 2008, 79–80).

Ratkaisu- ja voimavarasuuntautuneelle työskentelytavalle ominaista on asiakaslähtöisyys. Näin ollen asiakas voi olla esimerkiksi yksilö, perhe, ryhmä tai jopa työyhteisö. (Ratkaisukeskeisyys pähkinäkuoressa.)

Ihmisillä on itsellään ratkaisun avaimet pulmiinsa, heidät täytyy vain auttaa löytämään ne. Heidän täytyy tuntea oivalluksen omakseen, jotta toimintatapa toimisi. Asiakas kuitenkin vaatii usein valmiita vastauksia, mutta niitä ei voi antaa. Pallon voikin heittää asiakkaalle takaisin kysymällä häneltä samaa. Tämän vuoksi asiakas määrittää itse omat tavoitteensa sen sijaan, että ammattilainen tekisi sen asiakkaan puolesta. Keskusteluiden painopisteenä ovat asiakkaan asettamat tavoitteet ja se, kuinka ne saavutetaan. (Ratkaisukeskeisyys pähkinäkuoressa.)

Voimavarakeskeisyydellä tutkitaan ja hyödynnetään asiakkaan omia kykyjä, taitoja ja osaamista pulman ratkaisemisessa tai tavoitteiden saavuttamisessa. Menneisyys nähdään voimavarana. Asiakkaan kanssa tutkitaan erityisesti niitä aikoja ja tilanteita, jolloin vaikeudet ovat paremmin hallinnassa. Tällä työmuodolla tuetaan asiakkaan vahvoja puolia. Uusien näkökulmien syntymisen lisäksi on tärkeää ideoida ja testata vuorovaikutussuhteen erilaisia ratkaisuvaihtoehtoja. (Ratkaisukeskeisyys pähkinäkuoressa.)

Ratkaisukeskeinen työtapo sallii vapaasti käyttää ja liittää muista työmuodoista lainattuja ideoita kuten kotitehtäviä ja sopimuksia tulosten saamiseen. (Ratkaisukeskeisyys pähkinäkuoressa). Ratkaisu- ja voimavarakeskeisyydessä muutos voi tapahtua yksittäisestä ajatuksesta tai käyttäen eri teorioita. Ratkaisu- ja voimavarakeskeisyydessä ei noudateta tiukasti tiettyjä teorioita, vaan pyritään löytämään toimivat tavat. ”Jos jokin toimii, älä korjaa sitä. Tee sitä lisää.” (Berg 1991, 10.)

Asiakkaan läheisiä ja verkostoja pidetään voimavarana. Työmuodossa tärkeää on antaa aitoa myönteistä palautetta sekä edistyksen tapahtuessa kiitosta kaikille osapuolille (Ratkaisukeskeisyys pähkinänkuoressa).

Ratkaisukeskeisyys ei pyri vain poistamaan ongelmaa, vaan lisäämään toivottua käyttäytymistä. Ratkaisukeskeisyys tarjoaa ulkopuolisen henkilön tuomion ja valmiiden neuvojen sijasta mahdollisuuden luoda omat ratkaisunsa, sekä ongelmien ja tilanteen uudelleenmäärittelyyn. Näin ollen asiakas voi nähdä ongelmat esimerkiksi voimavaroina. (Saarela 2010, 29).

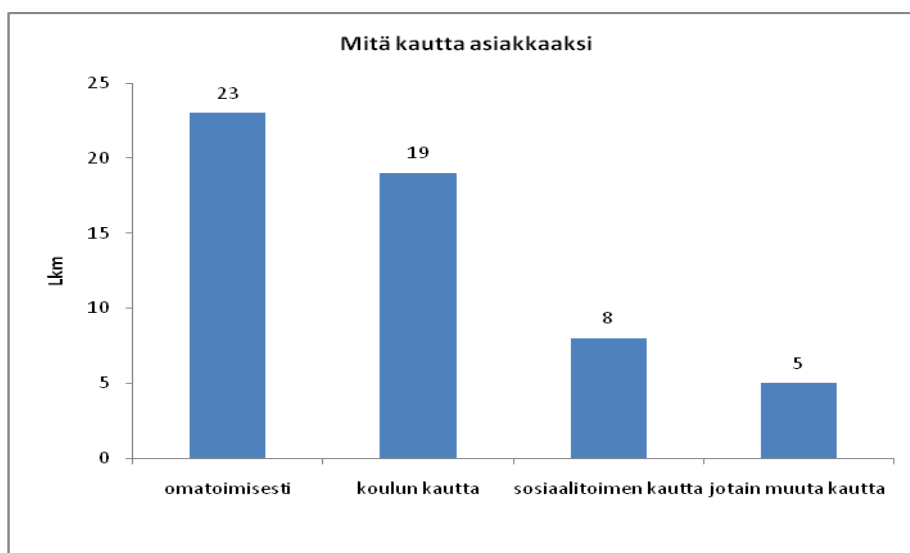
6 PERHEIDEN KOKEMUKSIA ENNALTAEHKÄISEVÄSTÄ PERHETYÖSTÄ

Luvussa kuusi tarkastelemme kyselyaineistomme pohjalta, millaisia kokemuksia asiakkailla on Perhepiste Nopean toiminnasta. Kyselyaineistosta selviää perustietojen lisäksi, mihin asiakkaat ovat hakeneet apua, millaista apua he ovat toivoneet, millaista apua he ovat todellisuudessa saaneet, asiakkaiden tyytyväisyys sekä kehitysideat toiminnalle. Tässä luvussa olemme yhdistäneet tutkimuksemme kannalta keskeisimmät määrälliset ja laadulliset tulokset.

6.1 Asiakkuus Perhepiste Nopeassa

Lähetimme kyselyt 153 perheelle, jotka olivat olleet Perhepiste Nopean, silloisen Nopean puuttumisen perhetyön asiakkaina vuosien 2007 - 2008 aikana. Nämä perheet olivat kotiutuneet Perhepiste Nopeasta. Vastauksia saimme tasan 50 kappaletta, joista toimintaan osallistuvat perhekokoonpanot olivat vaihtelevan erilaisia. Toiminnassa oltiin mukana seuraavanlaisilla kokoonpanoilla: molemmat vanhemmat (23), äiti (16) ja äiti ja sisarukset (3). Lisäksi mukana saattoi olla vanhempien uudet puoliset.

Perhepiste Nopean toiminta perustuu vapaaehtoiseen osallistumiseen eikä esimerkiksi sosiaalitoimen velvoitteeseen. Toimintaan osallistuminen ei edellytä lastensuojelun asiakkuutta eikä siitä myöskään sellaista synny. Selvitimme kyselyn avulla, mitä kautta perheet ovat hakeutuneet Perhepiste Nopean asiakkaiksi. Suurin osa Perhepiste Nopean asiakasperheistä eli 23 perhettä hakeutui palvelun piiriin omatoimisesti, 19 koulun ohjaamana, 8 sosiaalitoimen ohjaamana ja 5 jotain muuta kautta, jolla viitattiin esim. poliisiin, naapuriin ja perheneuvolaan (kuvio 2).

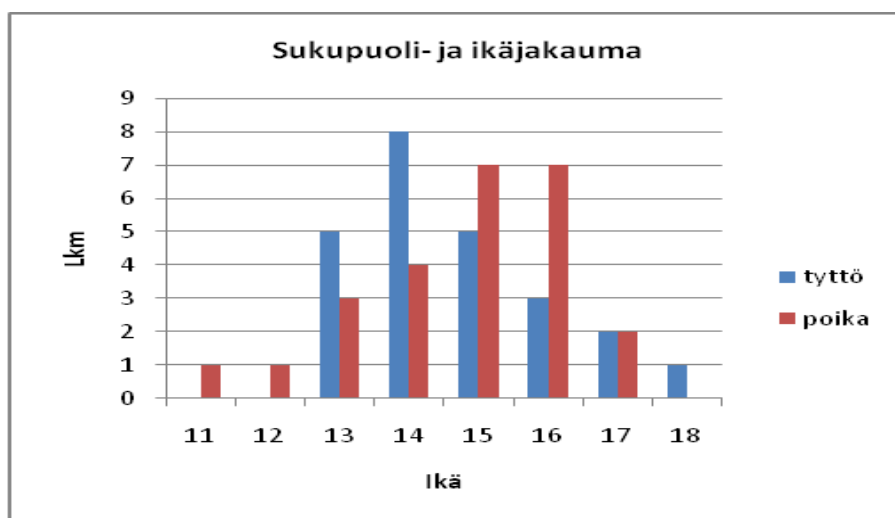
KUVIO 2. Hakeutuminen asiakkaaksi

Vuoden 2007 syksystä alkaen perheillä on ollut mahdollisuus myös omatoimisesti hakeutua Perhepiste Nopean asiakkaaksi (litterointi).

Nuoren sukupuoli ja ikä

Selvitimme, minkä ikäisiä ja kumpaa sukupuolta nuoret olivat Perhepiste Nopean asiakkuuden alkaessa. Nuorten ikä vaihteli välillä 11–18 –vuotta. Tutkimme vertailemalla, missä suhteessa poikia on tyttöihin kussakin ikäluokassa. Vastauksia tähän kysymykseen saimme yhteensä vain 49, koska yksi perhe ei ilmoittanut lapsensa ikää.

Tuloksista selvisi, ettei vastanneiden perheiden nuorten sukupuolen osalta ollut kovin suurta eroa: nuorista poikia oli 26 ja tyttöjä 24. Kuten alla oleva taulukko kertoo, nuorten ikähaarukka jakaantuu selkeämmin. Vastaajista lähes puolet oli 14 – 15 -vuotiaita tullessaan Perhepiste Nopeaan. (kuvio 3.)

KUVIO 3. Sukupuoli ja ikä

6.2 Asiakkaiden kokemuksia saamastaan avusta Perhepiste Nopeassa

Kyselyn aluksi halusimme selvittää, mitkä olivat ne tilanteet ja syyt joihin perheet hakivat apua Perhepiste Nopean toiminnasta. Kyselyjen kautta nousi selvästi esille, että yleisimmät haasteet liittyivät perheen sisäisiin asioihin, kuten nuoren ja vanhemman väliseen suhteeseen, vuorovaikutuksen ja kommunikation puutteeseen sekä yhteisiin pelisääntöihin. Vanhempien ja nuoren välillä kuvattiin olevan riitaa kotiintuloajoista, ja tämä ilmeni karkailuina sekä luvattomina yöpoissaoloina kotoa. Tähän liitettiin myös nuorten muuttuneen kaveripiirin vaikutus.

”Kotiintuloaikariidat, valehtelu, katoamista joiden kesto oli pari päivää; (textareihin vastasi, muttei suostunut kertomaan missä oli).

”Kotona kärjistyneet jatkuvat riidat, rajanvedot ja sääntöjen rikkominen.”

Nuorten ongelmat jakautuivat kyselyn pohjalta seuraaviin pääteemoihin; koulunkäyntiin, päihteisiin ja rikollisuuteen sekä nuorten mielenterveysongelmiin. Haasteena koettiin myös nuorten vanhemmille kohdistuva valehtelu, kotona näyttäytyvä huono käytös sekä välinpitämätön asenne.

"Huono käytös kotona, sovittujen normielämän rajojen rikkominen tyyliin; haistakaa v...u."

Lähes jokaisessa kyselyssä mainittiin nuorilla jonkinlainen koulunkäyntiin liittyvä haaste. Näitä olivat koulusta myöhästymiset ja poissaolot, huonontuneet arvot sanat sekä koulukiusaaminen.

"Poikaa ei saatu aamuisin hereille ja myöhästymisiä oli useasti, myös poissaoloja eikä oikea koulutyö maittanut"

Myös päihteet ja rikollisuus nousivat yhdeksi pääteemaksi. Kyselyissä päihdeaineista tuli esille alkoholi ja tupakka. Rikollisuudesta mainittiin useaan otteeseen nuorella alkanut näpistely tai varastelu. Nuorten mielenterveyteen liittyvistä asioista mainittiin itsetuhoisuus, aggressiivisuus, mielialojenvaihtelut, ahdistuneisuus ja masentuneisuus.

Kyselyiden perusteella perheet toivoivat Perhepiste Nopean väliintulolta perheen sen hetkisen tilanteen pysäyttämistä, konkreettisia neuvoja sekä keinoja yhteisten pelisääntöjen rakentamiseen. Vanhemmat toivoivat saavansa tukea omaan vanhemmuuteensa ja kasvatukseensa sekä ulkopuolista näkemystä perheen tilanteesta. Perheet toivoivat Nopean tuovan perheen sisälle uusia toimintatapoja, joiden kautta ongelmia saataisiin poistettua. Toivottiin myös keskustelujen välittäjää nuoren ja vanhemman välille, koska kommunikaatioyhteys nuoren ja vanhemman välillä oli useassa perheessä kadonnut. Myös nuoren kuulluksi tulemisen tärkeys nousi kyselyissä esille.

"Emme pystyneet pojan kanssa riitelemättä keskustelemaan. Asioihin piti saada pysähtyminen, ennen kuin mitään vakavempaa sattuu. Halusin myös että poika tulee kuulluksi jos takana jotain niitä äidille ei olisi voinut kertoa."

"Tukea kasvatukseen, keskustelua ulkopuolisen ihmisen kanssa sekä itselle että nuorelle. Itselle, että onko toiminut oikein ja mitä pitäisi tehdä."

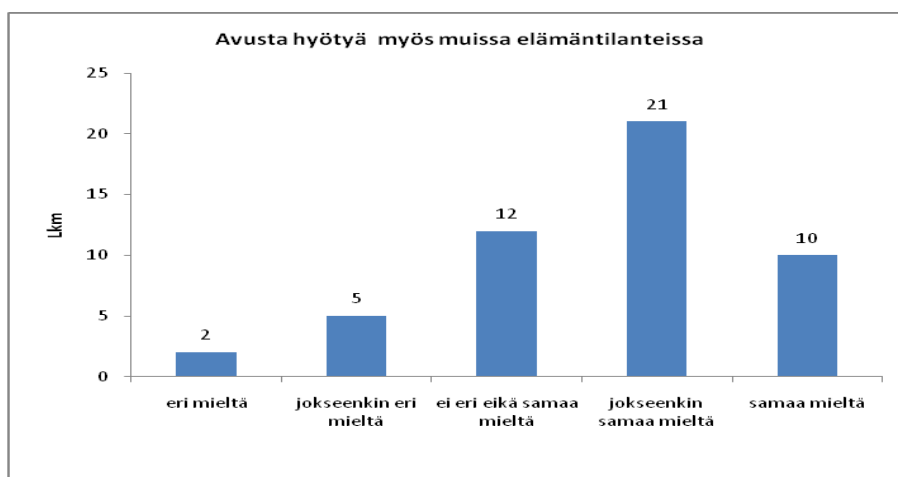
”Perheen sisälle toimintatapoja; rajojen muodostumista; ei – toivottujen käytösmallien (sekä nuori+ aik!) poistuminen, perhesovun aikaansaaminen. Henkisen hyvinvoinnin palaaminen!”

Asiakkuuden seurauksena perheet kertoivat saaneensa juuri sellaista tukea, mitä olivat lähteneet hakemaan. Vastauksissa kerrottiin saaneen tukea vanhemmuuteen, pelisääntöjen luomiseen, apua keskusteluyhteyden luomiseen ja palauttamiseen. Perheet saivat myös uusia toimintamalleja arkeen. Konkreettisine apukeinoina koettiin työntekijöiden kanssa käydyt keskustelut yhdessä koko perheenä sekä erikseen vanhempien ja nuoren kanssa, kotisopimusten ja aikataulujen tekeminen sekä sopiminen. Vastajaat olivat erityisesti kehuneet Perhepiste Nopean toimintaa nopeasta reagoimisesta avun tarpeeseen. Kyselyissä ilmeni arvostus ulkopuolista keskustelunvälittäjää sekä puolueetonta työskentelytapaa kohtaan.

”Todelliset ammattilaiset loivat avoimen ilmapiirin ja saimme purettua solmuja sekä luotua ne säännöt tyttömme ehdoilla toteutettuna ja niistä hän tovin pitikin kiinni. Suuri apu senhetkiseen elämäntilanteeseen.”

”Lapsemme sai sanoitettua vihaansa, tuli kuulluksi sekä sai rinnalleen tukihenkilöitä keskustelussa vanhempiensa kanssa. Me vanhemmat saimme myös tukea rajojen edelleen säilyttämiseen ja keskinäiseen ymmärrykseen.”

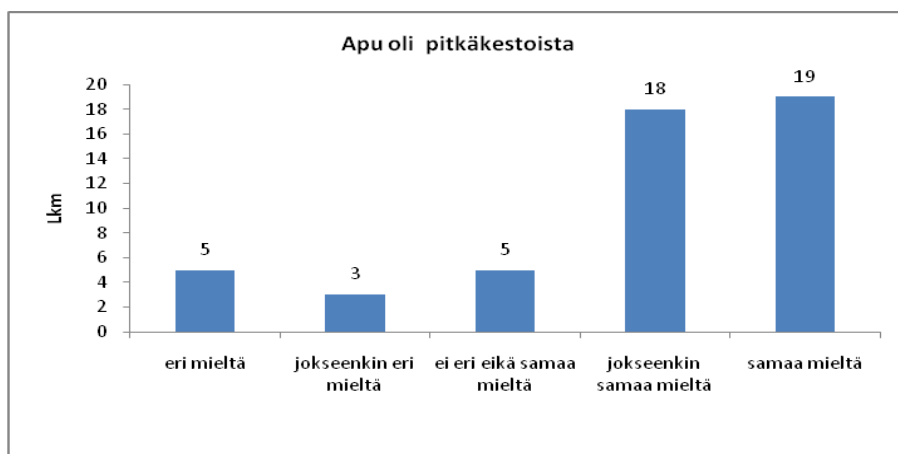
Tutkimuksemme kannalta oli erittäin tärkeää selvittää, onko toiminta antanut perheelle uusia työkaluja ja selviytymiskeinoja kriiseihin tai ongelmiin, joita perheet olivat kohdanneet Perhepiste Nopean asiakkuuden päätyttyä. Kyselyyn vastanneista yhteensä 31 oli samaa mieltä tai jokseenkin samaa mieltä, että avusta oli hyötyä myös muissa elämäntilanteissa. Vain 7 ilmoitti olevansa täysin tai jokseenkin sitä mieltä, ettei avusta ollut hyötyä muissa elämäntilanteissa. (kuvio 4.)

KUVIO 4. Avun hyöty muissa elämäntilanteissa

6.3 Palvelut Perhepiste Nopean jälkeen

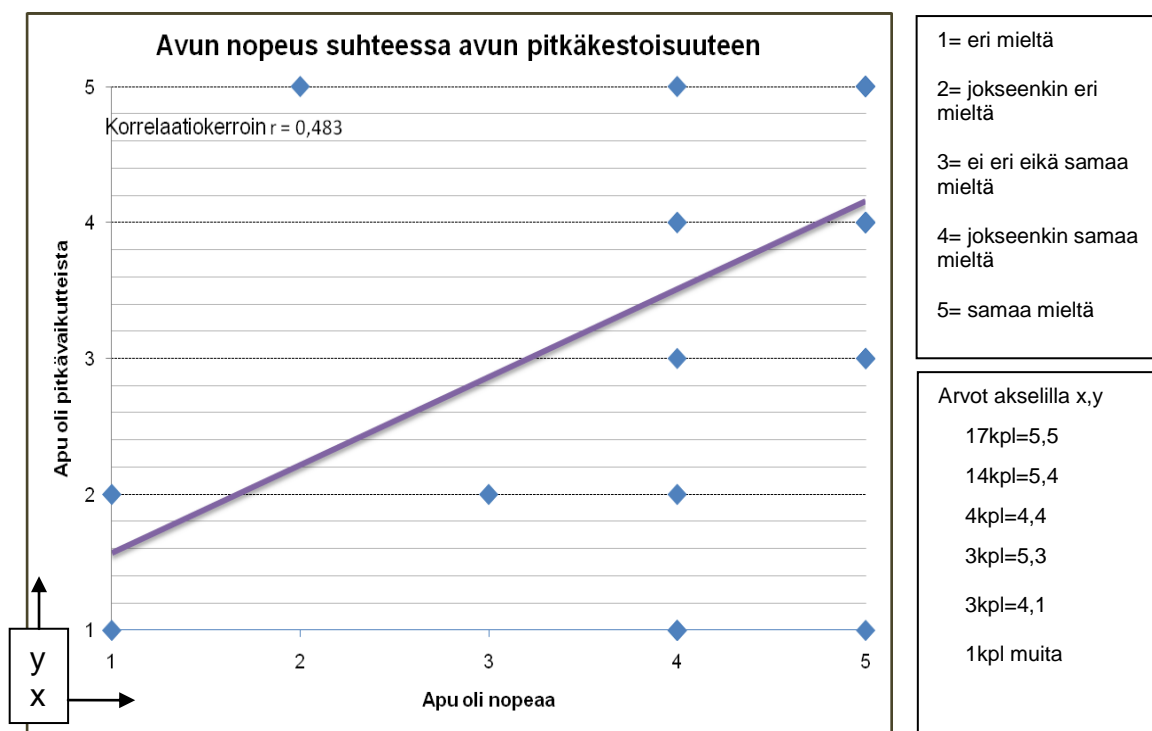
Tutkimuksemme kannalta keskeisimpiä asioita oli selvittää, onko Perhepiste Nopean varhainen puuttuminen kantanut pidemmän aikaa kuin vain toiminnan ajan. Enemmistö vastanneista on sitä mieltä, että toiminnan hyödyllä on ollut pitkäkestoinen vaikutus. Vain 8 vastaajaperhettä oli sitä mieltä, että apu ei ollut pitkäkestoista. (kuvio 5.)

KUVIO 5. Avun pitkäkestoisuus

Kyselyn avulla vertailimme, löytyykö nopeasti saadulla avulla ja avun pitkällä vaikutuksella riippuvuutta toisiinsa. Selvitimme Tixel – ohjelmalla korrelaatiokerroimen ja piirsimme Spearmanin korrelaatiodiagrammin, mikä ei kerro suoraan syy-seuraussuhdetta, mutta voi olla vihjeenä siitä. Korrelaatiokerroin on tässä tapauksessa 0,483 asteikolla -1:stä numeroon 1. Mitä lähempänä korrelaatiokerroin on itseisarvoa numeroa yksi, sen suurempi korrelaatio eli riippuvuus on.

Pyysimme vastaajia arvioimaan omaa kokemustaan avun nopeudesta ja avun kauas kantoisuudesta Likertin asteikolla. Likertin asteikolla 1=eri mieltä, 2=jokseenkin eri mieltä, 3= ei eri eikä samaa mieltä, 4=jokseenkin samaa mieltä, 5=samaa mieltä. Korrelaatiodiagrammi (kuvio 6.) osoittaa, että mitä nopeampaa apu on ollut, sen pitkäkestoisempaa hyötykin on ollut. Lisäksi se osoittaa myös, että mitä hitaampaa apu on ollut, sen vähemmän apu on kantanut eteenpäin.

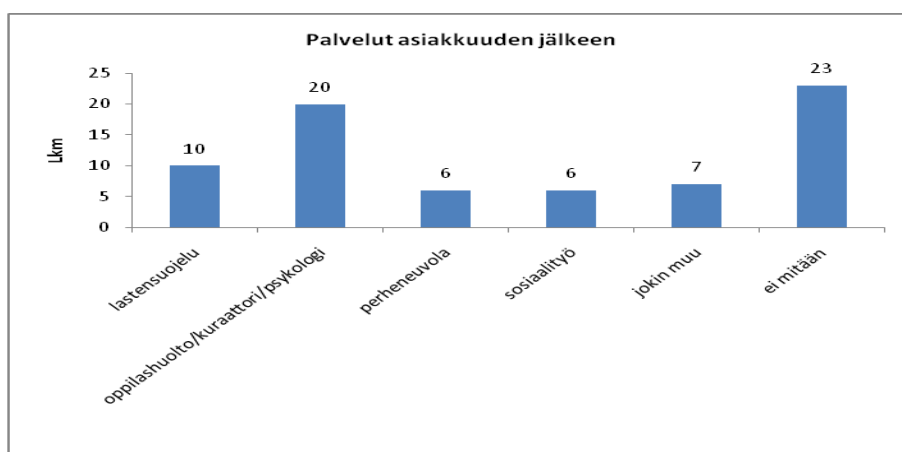

KUVIO 6. Nopean avun suhde avun pitkäkestoisuuteen

Kuvion siniset pisteet kuvaavat asiakkaiden vastauksia. Esimerkiksi vasemmassa alakulmassa oleva sininen piste (arvo 1,1) kertoo, että yksi asiakasperhe sitä mieltä, että apu ei ollut nopeaa eikä pitkävaikutteista. Eniten vastauksia oli saanut vaihtoehto 5,5 eli vastaajat olivat sitä mieltä, että apu oli nopeaa ja pitkävaikutteista. Diagrammista näkee selvästi, että vastaajat ovat olleet tyytyväisiä sekä apuun että nopeuteen. Diagrammista näkee, että vastauksilla on positiivinen lineaarinen riippuvuus. Siksi voidaan todeta, että mitä nopeampaa apu on ollut, sen pidempään se on kantanut.

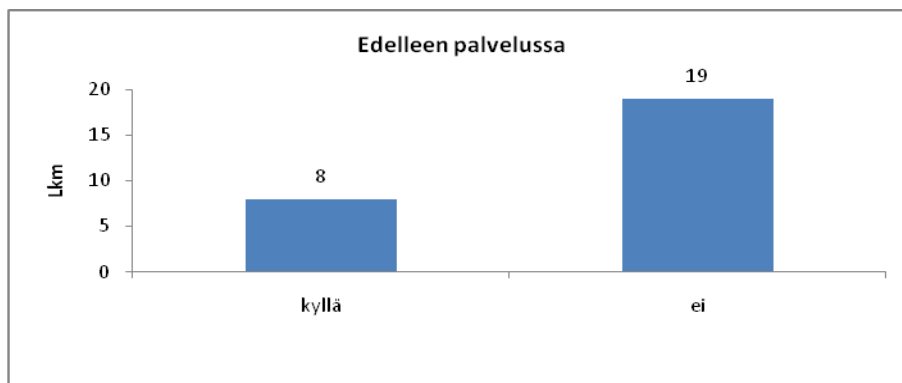
Selvitimme, mitä palveluita asiakkaat ovat käyttäneet Perhepiste Nopean asiakkuuden päätyttyä. 23 vastaajaa ei ole käyttänyt palveluja ja loput 27 vastaajaa on käyttänyt palveluja asiakkuuden päätyttyä. 14 perhettä on käyttänyt useampaa kuin yhtä palvelua.

Käytetyistä palveluista eniten käytettiin oppilashuoltoa eli kuraattori ja/tai psykologin apua. Mielenterveyteen liittyvien palveluiden tarve siis näkyy selkeästi tutkimustuloksissa. ”Jokin muu palvelu” – vaihtoehtoon vastaajat nimesivät seuraavat palvelut: sosiaalipäivystys eli entinen Paussi (3), lasten- ja/tai nuorisopsykiatria (3), SPR nuorten turvatalo (3), Kelan tukema yksilöterapia (2), lasten ja nuorten Voimala (1), nuorisoaseman puheterapia (1), kotiutustiimi (1) ja Rauholan perhetukikeskus (1). (kuvio 7.)

KUVIO 7. Käytetyt palvelut.

Edellistä vastausta täydensimme kysymyksellä, ovatko perheet edelleen käytetyn/käytettyjen palvelujen piirissä. Niistä perheistä(27), jotka olivat käyttäneet muita palveluja Perhepiste Nopean toiminnan päätyttyä, 19 ei ole enää kyseisen palvelun piirissä ja 8 on edelleen kyseisen palvelun piirissä (kuvio 8.).

KUVIO 8. Kuinka moni asiakkaista kuuluu edelleen palvelun piiriin

6.4 Asiakkaiden kehittämis ehdotukset ja palaute

Vastaajat saivat kyselyssä mahdollisuuden esittää omia kehittämis ehdotuksia Perhepiste Nopean toiminnan laadun parantamiseksi. Kehittämis ehdotukset liittyivät toiminnasta tiedottamiseen ja asiakasperheiden tapaamisiin. Lisäksi kyselyihin vastanneet halusivat kehittää asiakassuhdettaan ohjaajaan.

Enemmistö kyselyihin vastanneista painotti asiakasperheiden tapaamiskertojen lisäämistä. Tapaamiskertoja määrä todettiin olevan useaan otteeseen liian vähän.

*”Tapaamiskertoja saisi olla enemmän. 6 krt:aa ei riitä → Asiat jää kesken”
 ”Olisin halunnut, että tapaamiset olisivat jatkuneet pidempään tai olisi ollut selkeästi jatkovaihtoehtot tiedossa. Jäi hieman tunne, että kävimme ”pikapesulassa” joka auttoi hetken. Olisimme ilmeisesti tarvinneet yksilö- ja perheterapiaa paljon pidempään.”*

Asiakkaat kokivat, ettei Perhepiste Nopealla ole tarpeeksi näkyvyyttä. Asiakkaat toivoivat, että toiminnasta tiedotettaisiin suoraan koteihin ja kouluihin. Osa kyse-

lyihin vastaajista koki saavansa avun liian myöhään, koska he eivät osanneet hakeutua palvelun piiriin tarpeeksi ajoissa.

”Saimme apua liian myöhään, liian vaikeaan tilanteeseen. Palveluista ei kerrottu esim. koulussa, vaikka ongelmista oltiin yhteydessä terv. hoitajaan ja kuraattoriin. N. vuoden ajan, tilanne helpottui vain tuen ajaksi ja paheni heti sen loputtua.”

”Jakakaa enemmän tiedotteita toiminnastanne koteihin esim. koulun kautta tai suoraan postiluukkuihin tai esim. paikallislehdissä (tamperelainen) puhelinnumero pitää olla helposti saatavilla. Tietoa voisi jakaa jo ala-asteelta asti niin se muistuisi heti yläasteen alettua, koska silloin ne ongelmat yleensä alkavat.”

Asiakkaat toivoivat, että he voisivat vaikuttaa perheille määräytyvien ohjaajien valintaan. Ehdotuksina oli mm. nais- ja miestyöntekijäpari, työpariksi psykologi sekä työpareiksi eri-ikäiset henkilöt. Toiveena oli myös yksilöllisempi työskentely sekä nuoren että vanhempien kanssa. Muutamassa kyselyssä kritisoitiin ohjaajien ”lässytystä ja hyssytystä”. Asioista toivottiin saavan enemmän suoraa puhetta ja palautetta.

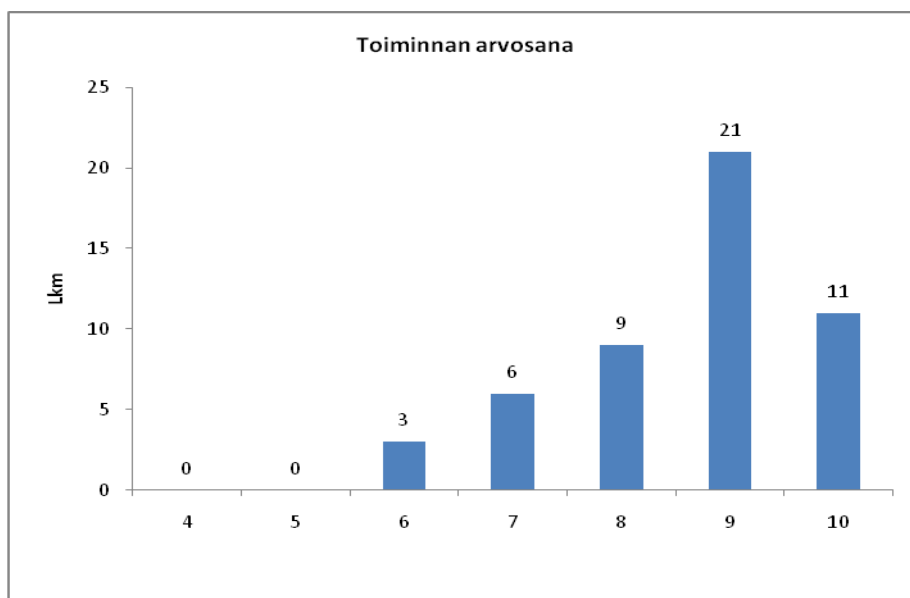
Useat kyselyihin vastanneet asiakasperheet toivat esille tyytyväisyytensä Perhepiste Nopean työntekijöihin ja kuvasivat työntekijöitä ammattitaitoisiksi.

”Haluan kiittää työntekijöitä sydämestäni hyvin tehdystä työstä perheemme hyväksi! Työntekijät saivat hienosti luotua keskusteluyhteyden murrosikäiseen poikaan. Kiitos kaunis!”

”Olen kiitollinen avusta ja tuesta joita sain Nopsasta. Työntekijät olivat ammattitaitoisia ja empaattisia. Sekä minä että tyttäreni hyödyimme todella paljon perhetyöstä.”

”Vaikea sanoa muuta kuin kiitos ☺ Nopean antamien työkalujen jälkeen elämä tytön kanssa ollut mahtavaa jälleen. He vaikuttivat tytön elämäään myös siten, että hän aikoo opiskella sosiaalia ja auttaa muitakin. ☺”

Lopuksi pyysimme vastaajia arvioimaan Perhepiste Nopean toimintaa kokonaisuudessaan kouluarvosanalla asteikolla 4-10. Toiminnan keskiarvoksi muodostui 8,62. Yksikään perheistä ei antanut arvosanaksi numeroa 4 eikä 5. Yli puolet vastaajista eli 32 perhettä on antanut arvosanaksi kiitettävän numeron. Vastaajista 9 antoi arvosanan 8 ja vain 9 perhettä on antanut arvosanaksi 7 tai vähemmän. (kuvio 9.)

KUVIO 9. Asiakkaiden antama arvosana toiminnalle.

7 JOHTOPÄÄTÖKSET

Tässä luvussa esittelemme johtopäätökset tarkastelemalla tutkimustuloksia tutkimuskysymysten pohjalta. Opinnäytetyömme tavoitteena on kartoittaa, mitä Perhepiste Nopean asiakkuus on merkinnyt vuosien 2007–2008 asiakasperheille. Tutkimuksessa tarkastellaan millaisia kokemuksia asiakasperheillä on Perhepiste Nopean toiminnasta, miten Perhepiste Nopean ennaltaehkäisevä perhetyö on kantanut asiakkuuden jälkeen, ja minkälaisia kehittämis ehdotuksia perheille heräsi toiminnasta.

Ensimmäinen tutkimuskysymyksemme oli, millaisia kokemuksia asiakasperheillä on Perhepiste Nopean toiminnasta? Yleisesti ottaen perheet kokivat Perhepiste Nopean toiminnan positiiviseksi. Vastauksista ilmeni, että kasvatus, rajat, yhteiset pelisäännöt ja vuorovaikutus olivat perheiltä hukassa. Näihin asioihin perheet saivat odotustensa mukaan tukea ja olivat asiasta kiitollisia. Perhepiste Nopean toiminta vastasi asiakasperheiden toiveisiin ja odotuksiin. Apu saavutettiin pienillä, yksinkertaisilla muutoksilla. Perhepiste Nopea on voimaannuttanut perhettä löytämään omat voimavaransa ja antanut välineitä perheen vuorovaikutukseen sekä kommunikointiin.

Erityisen tyytyväisiä vastaajaperheet olivat saadessaan ulkopuolisen näkemyksen ja tuen tilanteensa käsittelyyn. Työntekijöitä kehitettiin puolueettomasta työkentelytavasta, jossa he asettuivat sekä vanhemman että nuoren asemaan kuunnellen ja huomioiden koko perheen toiveita ja tarpeita. Tilanteen läpikäyminen ulkopuolisen puolueettoman henkilön kanssa auttaa saamaan etäisyyttä asiaan ja näkemään uusia mahdollisuuksia sekä keinoja selviytyä. Kun asiat ja ongelmat kasaantuvat, voivat asianomaiset olla liian lähellä tilannettaan nähdäkseen keinoja selvittää tilanteesta. Useasti Perhepiste Nopea toimi keskustelun välittäjänä niin, että vanhemmat kokivat saaneensa paremman keskusteluyhteyden nuoreen.

Asiakkaat olivat erityisen kiitollisia nopeasta avusta. Työntekijöitä pidettiin ammattitaitoisina, luotettavina, ja heidän tyyneyden säilyttämistä arvostettiin hankalissakin tilanteissa. Moni kertoi Perhepiste Nopean vaikuttaneen elämäänsä niinkin suuresti, että perhe välttyi suuremmilta kriiseiltä, kuten avioerolta, vanhemman loppuun palamiselta tai lapsen huostaanotolta. Vielä kolmenkin vuoden jälkeen vastaajat arvostivat Perhepiste Nopean työtä siinä määrin, että osoittivat työntekijöille jopa henkilökohtaiset kiitoksensa ammattitaitoisesta työstä.

Toinen tutkimuskysymyksemme oli, miten Perhepiste Nopean ennaltaehkäisevä perhetyö on kantanut asiakkuuden jälkeen? Tutkimustulosten pohjalta voidaan sanoa, että Perhepiste Nopean toiminta on kantanut asiakkuuden jälkeen. Perhepiste Nopean toiminnan tavoitteena on tarjota apua mahdollisimman varhaisessa vaiheessa jo ennen kuin ongelmat ovat pitkittyneet ja mutkistuneet. Siksi onkin merkittävää ennaltaehkäisyn kannalta, että asiakkailla on ollut mahdollisuus myös itse hakeutua palvelun piiriin. Tuloksista selvisi, että mitä nopeammin perhe oli saanut avun, sitä pidempään apu on kantanut. Apu on tullut nopeasti, mutta osasta tuloksista selvisi, että joillekin perheille Perhepiste Nopean toiminnan tarjoama apu ei ollut riittävää, vaan perheen tilanne olisi vaatinut toisenlaista väliintuloa. Perhepiste Nopean tarkoitus on tällaisissa tilanteissa ohjata perheet heille soveltuvampien palveluiden piiriin. Se, kuinka nopeaa perhe on saanut apua tilanteeseensa, ei riipu pelkästään Perhepiste Nopean toiminnasta. Perheet eivät välttämättä aina osaa hakeutua avun piiriin tarpeeksi varhaisessa vaiheessa tai eivät aina löydä juuri heidän tilanteensa sopivaa palvelua.

Hieman yli puolet vastaajista käytti muita palveluja Perhepiste Nopean asiakkuuden jälkeen, mutta heistä vain kahdeksan perhettä on edelleen jonkin palvelun piirissä. Vain 10 perhettä kertoi olleensa lastensuojelun asiakkaina Perhepiste Nopean toiminnan päätyttyä. Heistä viisi perhettä kertoi olevansa nykyäänkin lastensuojelun asiakkaana. Silti lähes kaikki tutkimukseen osallistuneista asiakasperheistä on sitä mieltä, että Perhepiste Nopean asiakkuudesta on ollut hyötyä, myös pitkäkestoisesti. Perheet kokivat saaneet konkreettisia välineitä, joihin on ollut helppo tarttua ja soveltaa perheen omassa arjessa.

Perheiden tilanteeseen voivat vaikuttaa monet muutkin kuin perheestä riippuvat asiat, kuten esimerkiksi perheen tukiverkoston puuttuminen tai vaikkapa jonkun perheenjäsenen heikentynyt terveydentila. Tästä johtuen ei voida olettaa, että mikäli asiakasperheet ovat käyttäneet muita palveluja Perhepiste Nopean jälkeen, niin silloin toiminta ei ole ollut riittävää.

Kolmas ja viimeinen tutkimuskysymyksemme oli, minkälaisia kehittämisehdotuksia perheille heräsi toiminnasta? Vastaajaperheet toivat esille rakentavaa kritiikkiä ja kehittämisehdotuksia Perhepiste Nopean toiminnalle. Avoimissa vastauksissa tapaamiskertoja toivottiin useaan otteeseen määrällisesti lisää sekä tapaamiskertojen ajan pidentämistä. Kuitenkin, kysyttäessä arviota tapaamiskertojen määrän riittävydestä, vastausten keskiarvoksi muodostui lähes kiitettävä. Havaittavissa on siis selvä ristiriita vastausten välillä. Maksimi kuusi tapaamiskertaa voi olla perheen tilanteesta riippuen iso tavoite. Voisiko tilanteen ratkaista kehittämällä työskentelyä niin, että tapaamiskerrat muokattaisiin yksilöllisemmin jokaisen perheen kohdalla erikseen?

Yleisesti työntekijät koettiin ammattitaitoisiksi ja moniammatillista työryhmää arvostettiin. Perhepiste Nopean työryhmään toivottiin lisäksi psykologia, nais- ja miestyöntekijäparia sekä työntekijöiksi eri-ikäiset henkilöt. Nais- ja miestyöntekijäpari olisi ihanteellinen työpari, mutta sosiaalialalla tätä on haastava toteuttaa, koska alalla on yksinkertaisesti liian vähän miestyöntekijöitä. Työntekijöiltä toivottiin toisinaan suurempaa puhetta ja palautetta. Heidän tarkoituksenaan ei kuitenkaan ole antaa valmiita vastauksia, vaan saada perhe itse havahtumaan ongelmiinsa ja tukea heitä löytämään omat ratkaisukeinonsa.

Perhepiste Nopealle toivottiin enemmän näkyvyyttä muun muassa tiedottamalla toiminnasta kouluihin ja suoraan kotiin. Tällöin avun piiriin hakeuduttaisiin mahdollisesti ilman välikäsiä. Näin ollen avun saanti nopeutuisi ja ongelmien pitkitymistä ja mutkistumista ennaltaehkäistäisiin. Kuten aiemmin totesimme, mitä nopeammin avun piiriin on hakeuduttu, sen pitkäkestoisempaa apu on ollut.

Rakentavasta kritiikistä ja kehittämisehdotuksista huolimatta asiakkaat olivat tyytyväisiä Perhepiste Nopeasta saamaansa apuun, ja toiminnan keskiarvoksi muodostuikin 8,62.

8 POHDINTA

Sosiaalipalveluihin hakeutuminen ja niiden löytäminen on osoittautunut monille perheille haasteelliseksi. Tätä sokkeloista palvelujärjestelmää kutsutaan usein palveluviidakoksi. Palveluviidakosta juuri perheelle sopivien ja kuuluvien palveluiden löytyminen vaatii etsimistä ja järjestelmään tutustumista. Palveluiden tiedottamisen kautta pystytään vaikuttamaan perheiden tietouteen palveluista. Palveluohjauksen kautta autetaan palveluviidakossa liikkumista. Palveluohjaus on työmenetelmä, jolla kootaan palvelut asiakkaan tueksi ja lievennetään palvelujärjestelmän hajanaisuuden haittoja.

Nuorten ongelmat huomataan usein koulumaailmassa. Opinnäytetyössämme tuli esille myös se, että koulu oli suurin lähettävä taho Perhepiste Nopean toimintaan. Nuorten palveluiden kohdalla siis tärkeää on, että tietoutta palveluista ja niihin ohjaamisesta on siellä missä nuori elää. Nuoren palveluohjaajina toimivat koulumaailmassa opettajat, terveydenhoitajat ja koulukuraattorit. Sosiaalipalveluiden näkyvyyttä ja tiedottamista tulisi siis tuoda sinne mistä asiakasryhmä sen helpoiten saa.

Ehkäisevän lastensuojelutyön merkitystä on korostettu lähiaikoina, varsinkin lastensuojelulakiin lisätyn uuden pykälän (88/2010, § 3a) myötä, joka koskee ehkäisevää lastensuojelua. Painopisteen siirto ennaltaehkäisyyn on merkittävää ja tarpeellista, koska sen avulla ehkäistään lasten, nuorten ja perheiden ongelmien kasaantumista ja mutkistumista. Ennaltaehkäisy on myös taloudellisesti kannattavampaa kuin esimerkiksi laitoshoido, joka tuo tullessaan suuret kustannukset yhteiskunnalle. Lisäksi yhteiskunnan nykypäivän suuntaus on välttää ”turhaa” laitostumista. Laitostumista välttääksemme on ongelmia ennaltaehkäistävä jo peruspalveluiden ja ehkäisevän lastensuojelutyön keinoin. Kaikille asiakkaille avohuolto ei ole kuitenkaan paras ratkaisu, vaan myös laitoksia tarvitaan.

Kunnallisen-, yksityisen- ja kolmannen sektorin lisäksi vastuu lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinnista kuuluu myös perheenjäsenille. Suomessa perherakenteet ovat muuttuneet sitten maatalousyhteiskunnan – nykyään perheeseen kuuluvat lapset ja vanhemmat, kun ennen perheeseen katsottiin kuuluvan isovanhemmat ja muut sukulaiset. Piileekö siinä yksi syy suuriin lastensuojelu- ja huostaanottolukemiin? Yhteiskuntamme jäsenet, lapsesta vaariin, elävät yksilökeskeistä elämäntapaa. Läheisten tuki, konkreettinen apu sekä malli jäävät helpommin saavuttamatta. Kaikilla on kova tarve pärjätä itsekseen ilman muiden tukea. Voiko tässä olla yksi syy siihen, että nuoret voivat nykyään pahoin ja syrjäytyvät helposti? Tai syy siihen, että vanhemmilla tuntuu olevan kasvatukseen hukassa, eivätkä näin ollen saa yhteyttä lapseensa? Yhteisöllisyyttä tulisi lisätä, mutta millä keinoin? Muutos ei tietenkään tapahdu hetkessä, eikä itsestään. Mallia voisi ottaa maista, joissa perhekeskeisyys on enemmän arvostettua.

Ennaltaehkäisyä on siis kehitettävä ja siihen tulisi panostaa. Opinnäytetyötä tehdessämme pohdimme moneen otteeseen, vastaavatko Tampereen kaupungin ehkäisevän lastensuojelun palvelut syntyneeseen tarpeeseen? Toisaalta ennaltaehkäisyä tapahtuu huomaamattomasti myös arjen tavallisissa tilanteissa, kuten harrastustoiminnassa, päivähoidossa ja kouluissa. Olisiko syytä kehittää uusia palveluita tai laajentaa Perhepiste Nopean toimintaa? Asiakaspaikkeen mukaan vastaavanlaista palvelua toivottaisiin lisää ja sen saatavuutta ja näkyvyyttä haluttaisiin lisätä. Toisaalta Perhepiste Nopean ei tarvitse käsitksemme mukaan mainostaa toimintaa, koska asiakkaita on muutenkin jonoksi asti. Työntekijöitä ja resursseja olisi lisättävä, jotta toimintaa voitaisiin tarjota kaikille halukkaille. Asiakkaat toivoivat myös Perhepiste Nopean toiminnan olevan pidempiaikainen kuin kuuden kerran asiakkuus, mutta jälleen kerran törmäämme resurssien pulaan sekä suuriin asiakasmääriin. Perhepiste Nopean työ on puuttua ongelmien varhaisessa vaiheessa, jolloin oletettavaa on, että asiakkuuden pituus pitäisi riittää.

8.1 Oman työn arviointi

Opinnäytetyömme on ollut melko haastava, vuoden kestänyt prosessi. Haastavuudestaan huolimatta, tämä on ollut myös mielenkiintoinen, antoisa ja opettavainen kokemus. Ehkäisevän lastensuojelutyön ajankohtaisuus nykypäivänä on myös tehnyt aiheen kanssa työskentelystä mielekkään. Olemme työskennelleet opiskelujemme ohessa lastensuojelun kentällä ja tämä on auttanut meitä aiheen sisäistämisessä. Näin ollen aihe on ollut meille kaikille mieluinen ja tämä on toiminut hyvänä motivoijana tutkimusta tehdessä. Opinnäytetyön tekoa on helpottanut myös teoria-aineiston laaja saatavuus.

Työskentely ei ole ollut täysin mutkatonta, koska kolmen ihmisen aikataulujen yhteensovittaminen on tuonut mukanaan oman haasteen. Olemme tietoisesti järjestäneet opinnäytetyön tekemiselle paljon aikaa ja tehneet tiivistä yhteistyötä keskenämme. Koemme kuitenkin kolmen hengen ryhmässä toimimisen vahvuutena. Näin olemme tarkastelleet opinnäytetyömme sisältöä monesta eri näkökulmasta. Koska meitä on kolme, opinnäytetyössämme on laaja teoriapohja. Tiimissä olemme pohtineet ja käyneet hyviä keskusteluja aiheeseen liittyen ennen kirjoittamista. Kolmen hengen tiimissä olemme saaneet toisiltamme tukea prosessin solmukohdissa ja kannustaneet toisiamme eteenpäin. Olemme hyödyntäneet opinnäytetyössämme jokaisen henkilökohtaisia vahvuuksia ja pystyneet jakamaan työn vastuuta tasapuolisesti. Jos olisimme tehneet saman tutkimuksen yksin, ei tutkimuksesta olisi tullut näin laaja, vaan aihetta olisi täytynyt rajata suppeammaksi. Olemme varsin tyytyväisiä opinnäytetyömme lopputulokseen ja toivomme myös yhteistyötahomme hyötyvän tutkimuksen tuloksista.

Opinnäytetyömme prosessi on ollut yksi askel kohti ammatillista kasvua. Olemme saaneet lisätietoa Tampereen kaupungin ehkäisevästä lastensuojelutyöstä, perhetyöstä sekä nuorten ja perheiden nykytilanteesta. Olennaisena osana tutkimustamme on ollut uusi lastensuojelulaki (417/2007), joka on tuonut muutoksia lastensuojelun kentälle.

Olemme hyvin tyytyväisiä siihen, että valitsimme tutkimusmenetelmäksi postikyselyn. Jos olisimme vaihtoehtoisesti valinneet haastattelun, emme olisi saaneet haastateltua 50 ihmistä ja näin ollen tulokset olisivat jääneet vähäisiksi. Näin jälleenkä ajateltuna olisimme kuitenkin voineet työstää kyselylomaketta entisestään ja liittää siihen muutaman tarkentavan kysymyksen, kuten kuka perheestä on kyselyyn vastannut. Mielenkiintoista olisi myös ollut selvittää, mikä on perheen tilanne tällä hetkellä.

Olemme mielestämme avanneet hyvin opinnäytetyömme aihetta, mutta se tarjoaa myös monia jatkotutkimusmahdollisuuksia. Tutkimusta voisi esimerkiksi laajentaa tekemällä tutkimuksen BIKVA-mallin mukaisesti. BIKVA tulee tanskankielen sanoista "Brygerinddragelse i KVA litetsvurdering", joka tarkoittaa asiakkaiden osallisuutta laadunvarmistajana. Mallia on käytetty sosiaalityön monilla eri alueilla ympäri maailmaa. Tavoitteena on ottaa asiakkaat mukaan arviointiin ja siten luoda yhteys asiakkaiden ongelmien ymmärtämisen palvelun tai intervention välille. BIKVA-mallissa asiakkailla on keskeinen rooli. BIKVA on kehittämismalli, joka toimii alhaalta ylöspäin -periaatteen mukaisesti. Mallin tavoitteena on saada asiakkaat kuvailemaan ja tulkitsemaan ajatuksiaan sosiaalityöstä ja sosiaalipalveluista omasta näkökulmastaan. Tämän jälkeen näkemykset esitellään muille sidosryhmille, kuten työntekijöille ja tämän jälkeen edeten alhaalta ylöspäin esimiehille, johtoportaalle ja mahdollisesti jopa kaupungin päättäjille. Mallin toimimisen kannalta on tärkeää, että organisaatio pystyy olemaan avoin asiakkaiden näkemyksille. (Hankkeet 2006.) BIKVA – mallin myötä Perhepiste Nopean asiakkaiden ääni saataisiin paremmin kuuluviin ylemmille päättäjille.

Tässä opinnäytetyössä olemme keränneet Perhepiste Nopean asiakasperheiden vanhempien mielipiteitä Perhepiste Nopean toiminnasta. Jatkotutkimuksia ajatellen olisi myös mielenkiintoista selvittää, mitä perheen nuori näin jälleenkä ajattelee Perhepiste Nopean silloisesta asiakkuudesta eli tuoda nuoren ääni paremmin kuuluviin.

Lopuksi haluamme kiittää Perhepiste Nopeaa yhteistyöstä ja mielenkiintoisesta aiheesta. Yhteistyö heidän kanssaan on ollut toimivaa ja mieluista. Haluamme myös kiittää opinnäytetyömme ohjaavaa opettajaa Teija Eskolaa hyvästä ohjauksesta ja tuesta koko prosessin aikana.

LÄHTEET

Aaltonen, M., Ojanen, T., Vihunen, R. & Vilén, M. 1999. Nuoren aika. Porvoo: WSOY.

Avioliittojen ja avioerojen määrä vuosina 1965-2009. 2010. Tilastokeskus. Päivitetty 6.5.2010. Luettu 15.01.2011.

http://www.stat.fi/til/ssaaty/2009/ssaaty_2009_2010-05-06_tau_001_fi.html

Berg, I. K. 1991. Perhekeskeisen työn opas: käytännön vihjeitä lastensuojeluun. Helsinki: Mannerheimin Lastensuojeluliitto.

Böök, M. 2001. Vanhemmuus ja vanhemmuuden diskurssit työttömyystilanteessa. Jyväskylän yliopisto. Lievestuore: Jyväskylä and ER- paino KY.

Ehkäisevä lastensuojelu. Sosiaaliportti. Luettu 13.1.2011.

<http://www.sosiaaliportti.fi/fi->

[FI/lastensuojelunkasikirja/tyoprosessi/ehkaisevatyo/#](http://www.sosiaaliportti.fi/fi-FI/lastensuojelunkasikirja/tyoprosessi/ehkaisevatyo/#)

Hallituksen esitys eduskunnalle lastensuojelulaiksi ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi 252/2006. Eduskunta. Luettu 7.12.2010.

<http://www.finlex.fi/fi/esitykset/he/2006/20060252>

Hankkeet. 2006. Terveiden – ja hyvinvoinnin laitos. Päivitetty 17.9.2007. Luettu 15.1.2011. <http://groups.stakes.fi/FINSOC/FI/hankkeet/bikva/arviointimalli.htm>

Heiliö, P.-L., Kattelus, M., Kaukonen, O., Kumpula, A., Narikka, J., Sintonen, H. & Ylipartanen, A (toim.). 2006. Sosiaali- ja terveystalvelujen lainsäädäntö käytännössä. Tallinna: AS Pakett.

Heino, T. 2009. Lastensuojelu – kehityskulkuja ja paikannuksia. Teoksessa Karvonen, S., Lammi-Taskula, J. & Ahlström, S.(toim.) Lapsiperheiden hyvinvointi 2009. Helsinki: Yliopiston kirjapaino, 198 – 214.

Huostaanotto. 2010. Sosiaaliportti. Päivitetty 4.2.2010. Luettu 15.1.2011.

<http://www.sosiaaliportti.fi/fi-FI/lastensuojelunkasikirja/tyoprosessi/huostaanotto/>

Hurtig, J. 2003. Lasta suojelemaassa – etnografia lasten paikan rakentumisesta lastensuojelun perhetyön käytännöissä. Rovaniemi: Lapin yliopistopaino. Väitöskirja.

Hämelähti, S. & Koli, T. 2006. Asiakastyytyväisyys Nopean puuttumisen perhetyössä. Sosiaalialan koulutusohjelma. Sosiaalipedagogiikan suuntautumisvaihtoehto. Pirkanmaan ammattikorkeakoulu. Opinnäytetyö

Jallinoja, R. 1985. Johdatus perhesosiologiaan. Porvoo: WSOY.

Jarske, I. & Strömberg, M. 2004. Kuvaus Nopean puuttumisen perhetyön suunnitteluprosessista. Sosiaalialan koulutusohjelma. Sosiaalipedagogiikan suuntautumisvaihtoehto. Pirkanmaan ammattikorkeakoulu. Opinnäytetyö.

Juvakka, S. Riittävän hyvä riittää. Teoksessa Syrjälä, J. (toim.) 2005. Vahva vanhemmuus – paras tuki nuoren kasvuun. Helsinki: VL- Markkinointi Oy 21 – 28.

Järvinen, R., Lankinen, A., Taajamo, T., Veistilä, M. & Virolainen, A. 2007. Perheen parhaaksi - Perhetyön arkea. Helsinki: Edita Publishing Oy.

Kaimola, K. 2005. Koti – terveen itsetunnon harjoittelukenttänä. Teoksessa Syrjälä, J. (toim.) Vahva vanhemmuus – paras tuki nuoren kasvuun. Helsinki: VL- Markkinointi Oy, 11 – 19.

Kantola, A. & Kautto, M. 2002. Hyvinvoinnin valinnat – suomen malli 2000-luvulla. Helsinki: Edita.

Karvonen, S., Moisio, P. & Simpura, J. 2008. Suomalaisten hyvinvointi ja elinolot 2000-luvulla. Lapsiperheiden hyvinvointi 2009. 2009. Helsinki: Yliopiston kirjapaino, 20 - 34.

Keskeyttäminen lisääntyi muussa paitsi ammatillisessa koulutuksessa. 2010. Tilastokeskus. Päivitetty 12.3.2010. Luettu 13.1.2011.
http://www.stat.fi/til/kkesk/2008/kkesk_2008_2010-03-12_tie_001_fi.html

Kiireellinen sijoitus. 2010. Sosiaaliportti. Päivitetty 30.11.2010. Luettu 15.1.2011. <http://www.sosiaaliportti.fi/fi-FI/lastensuojelukasikirja/tyoprosessi/kiireellinsijoitus/>

Kinnunen, S. 1999. Murrosikäinen perheessä – tasapainottelua tilan ja rajojen välissä. Hämeenlinna: Karisto Oy.

Kuntien menojen kasvuvauhti kiihtyi vuonna 2008. 2009. Tilastokeskus. Päivitetty 13.11.2009. http://www.tilastokeskus.fi/til/ktt/2008/ktt_2008_2009-11-13_tie_003.html.

Käsitteet ja määritelmät: Perhe. 2010. Tilastokeskus. Luettu 25.11.2010.
<http://www.stat.fi/meta/kas/perhe.html>.

Lammi-Taskula, J. & Bardy, M. [vuosilukua ei löytynyt] Vanhemmuuden ilot ja murheet. Teoksessa Karvonen, S., Lammi-Taskula, J. & Ahlström, S.(toim.) Lapsiperheiden hyvinvointi 2009. 2009. Helsinki: Yliopiston kirjapaino, 60 - 67.

Lammi-Taskula, J. & Salmi, M. 2008. Työ, perhe ja hyvinvointi. Teoksessa Karvonen, S., Lammi-Taskula, J. & Ahlström, S. (toim.) Lapsiperheiden hyvinvointi 2009. 2009. Helsinki: Yliopiston kirjapaino, 38 – 47.

Lastensuojelu. 2006. Tilastokeskus. Päivitetty 16.12.2010.
<http://www.stat.fi/FI/Tilastot/Aiheittain/Lapsuusjaperhe/lastensuojelu.htm>.

Lastensuojeluilmoitus. Sosiaaliportti. Luettu 13.1.2011.

[http://www.sosiaaliportti.fi/fi-](http://www.sosiaaliportti.fi/fi-fi-lastensuojelunkasikirja/tyoprosessi/lastensuojeluntarve/lastensuojeluilmoitus/)

[FI/lastensuojelunkasikirja/tyoprosessi/lastensuojeluntarve/lastensuojeluilmoitus/](http://www.sosiaaliportti.fi/fi-fi-lastensuojelunkasikirja/tyoprosessi/lastensuojeluntarve/lastensuojeluilmoitus/)
#

Lastensuojelulaki 13.4.2007/417

Lastensuojelun tietopaketti. 2008. Tampereen kaupunki. Luettu 7.12.2010.

<http://www.tampere.fi/perhejasosiaalipalvelut/lastensuojelu/tietopaketti.html>.

Luopa, P., Pietikäinen, M. & Jokela, J. 2006. Nuorten elinolot, koulutyö, terveys ja terveystottumukset 1996 – 2005 – Kouluterveyskysely 2005. Helsinki: Valopaino Oy.

Marttila, L. & Saukko, M. 2006. Nopean puuttumisen perhetyön malli. Sosiaalialan koulutusohjelma. Sosiaalisen kuntoutuksen suuntautumisvaihtoehto. Pirkanmaan ammattikorkeakoulu. Opinnäytetyö.

Metsämuuronen, J. 2001. Metodologian perusteet ihmistieteissä. Viro.

Mitä on lastensuojelu? 2009. Sosiaaliportti. Päivitetty 22.4.2009. Luettu

7.12.2010. [http://www.sosiaaliportti.fi/fi-](http://www.sosiaaliportti.fi/fi-fi-lastensuojelunkasikirja/mita_on_lastensuojelu/)

[FI/lastensuojelunkasikirja/mita_on_lastensuojelu/](http://www.sosiaaliportti.fi/fi-fi-lastensuojelunkasikirja/mita_on_lastensuojelu/).

Nopean perhetyön 2007 tilastotietoja. 2007. Luettu 8.12.2010.

Nopean puuttumisen perhetyön asiakastilastoja. 2008. Luettu 8.12.2010.

Nurmi, E. 1993. Nuoruusikä elämän kaaren vaiheena. Teoksessa Lyytinen, P., Korkiakangas, M. & Lyytinen, H. (toim.) 1997. Näkökulmia kehityspsykologiaan - Kehitys kontekstissaan. 1.-2. Painos. Porvoo: WSOY.

Nätkin, R. & Vuori, J. 2008. Perhetyön tieto ja kritiikki - Johdanto perhetyön muuttuvaan kenttään. Teoksessa Vuori, J. & Nätkin R. (toim.) Perhetyön tieto. Tampere: Vastapaino, 7-33.

Perheet 2008: Lapsiperheissä 41 prosenttia väestöstä. 2009. Tilastokeskus.

Luettu 25.11.2010. http://www.stat.fi/til/perh/2008/perh_2008_2009-05-29_tie_001_fi.html

Perhepiste Nopea. "Apua perheen ensiongelmiiin". [moniste] Luettu 8.12.2010. Perhepiste Nopea, Tampereen kaupunki.

Perhepiste Nopea. 2010. Tampereen kaupunki. Päivitetty 21.10.2010. Luettu 7.11.2010.

<http://www.tampere.fi/perhejasosiaalipalvelut/lastensuojelu/ehkaiseva/nopea.html>.

Perhepiste Nopea. Toimintasuunnitelma vuodelle 2010. 2010. Tampere.

Päihdetyö Neuvoa-antavat. 2006. Päivitetty 25.10.2010. Luettu 25.01.2011.
http://neuvoa-antavat.stakes.fi/FI/kehittaminen/tyovalineet/nuoret_1.htm

Rantala, A. 2002. Perhekeskeisyys – puhetta vai todellisuutta. Jyväskylän Yliopisto. Lievestuore: Jyväskylä and ER- paino Ky.

Ratkes. Ratkaisukeskeisyys pähkinäkuoressa. [ei päiväystä] Luettu 12.1.2011.
<http://www.ratkes.fi/tietoa-ratkaisukeskeisyydesta/artikkeleita/ratkaisukeskeisyys-paehkinaenkuoressa/>.

Reijonen, M. 2005. ”Mitä se perhetyö oikein on?” – ammattina perhetyöntekijä. Teoksessa Reijonen, M. (toim.) Voimaa perhetyöhön. Keuruu: Otavan kirjapaino Oy. 7- 15

Rousu, S. & Holma, T. 2004. Lastensuojelupalvelujen onnistumisen arviointi. Jyväskylä:Kirjapaino Oma oy.

Räty, T. 2010. Lastensuojelulaki – käytäntö ja soveltaminen. Helsinki: Edita.

Saarela, J. 2010. Ratkaisukeskeisyyttä lastensuojelussa. Helsinki: Ratkes – ratkaisu- ja voimavarakeskeisen kulttuurin lehti 16 (4), 26 – 29.

Sijaishuolto. 2009. Sosiaaliportti. Päivitetty 17.9.2009. Luettu 15.1.2011.
<http://www.sosiaaliportti.fi/fi-FI/lastensuojelunkasikirja/tyoprosessi/sijaishuolto/>.

Sosiaalihuoltolaki 17.9.1982/710.

Säynäjäkangas, A. 2010. Perhepiste Nopea. Sähköposti. Luettu 8.12.2010.

Tampereen kaupunki. 2004. Perhetyö. Päivitetty 22.12.2010. Luettu 2.1.2011.
<http://www.tampere.fi/perhejasosiaalipalvelut/perhetyo.html>

Tampereen kaupunki. 2009. Avotyö. Päivitetty 22.12.2010. Luettu 2.1.2011.
<http://www.tampere.fi/perhejasosiaalipalvelut/lastensuojelu/avohuolto/avotyö.html>

Tampereen kaupunki. 2009. Intensiivinen työ. Päivitetty 30.8.2010. Luettu 25.1.2011.
<http://www.tampere.fi/perhejasosiaalipalvelut/lastensuojelu/avohuolto/intensiivinen.html>

Tampereen kaupunki. 2009. Perhetyön kriteerit. Päivitetty 1.2.2010. Luettu 2.1.2011.
http://www.tampere.fi/material/attachments/p/5jSLD5oAo/Perhetyon_kriteerit_2_10.pdf

Taskinen, S. 2008. Lastensuojelulaki (417/2007). Soveltamisopas. Vaajakoski: Gummerus kirjapaino oy.

Tuomi, J., Sarajärvi, A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Työ Terveys Turvallisuus -lehti: Nuorten masennus maksaa miljardeja. 2010. Työterveyslaitos. Päivitetty 1.6.2010. Luettu 15.01.2011. http://www.ttl.fi/fi/tiedotteet/Sivut/tiedote14_2010.aspx

Uusi lastensuojelulaki. 2007?. Luettu 9.12.2010. http://www.kunnat.net/k_perussivu.asp?path=1;29;63;375;114584;131077;131744.

Uusin työ terveys turvallisuus lehti – nuorten masennus pitää nähdä ajoissa. 2010. Euroopan työterveys ja turvallisuus virasto. Päivitetty 12.05.2010. Luettu 25.01.2011. <http://osha.europa.eu/fop/finland/fi/news/uutisia/uusin-tyoe-terveys-turvallisuus-lehti-nuorten-masennus-pitaa-naehdae-ajoissa>

Valli, R. 2001. Kyselylomaketutkimus. Teoksessa Aaltola, J. & Valli, R. Ikkunoita tutkimusmetodeihin I. Jyväskylä: Gummerus kirjapaino Oy.

Åstedt-Kurki, P., Jussila, A-L., Koponen, L., Lehto, P., Maijala, H., Paavilainen, R. & Potinkara, H. 2008. Kohti perheen hyvää hoitamista. Helsinki: WSOY Opimateriaalit OY.

Arvoisat vanhemmat!

Teemme Tampereen kaupungin Perhepiste Nopean kanssa yhteistyössä opinnäytetyötä, jonka avulla **Tampereen kaupunki kehittää perhepalvelujaan.**

Tutkimme Perhepiste Nopean (entisen Nopean puuttumisen perhetyön) toiminnan merkityksiä asiakasperheille ja tästä syystä lähestymme juuri teitä vuosien 2007 – 2008 asiakasperheitä.

Haluamme tuoda perheenne tärkeän ja ainutlaatuisen äänen kuuluviin. Vastaamalla oheiseen kyselyyn vaikutatte Perhepiste Nopean toiminnan kehittämiseen, sekä opinnäytetyömme onnistumiseen. Juuri teidän mielipiteenne ja kokemuksenne ovat tärkeitä tutkimuksellemme.

Kyselyt käsitellään luottamuksellisesti, eivätkä henkilöllisyystietonne paljastu meille, koska Perhepiste Nopean Mika Harinen hoitaa postituksen. Kyselylomakkeet tullaan hävittämään heti tutkimuksen valmistuttua.

Toivomme teidän vastaavan kyselyyn nimettömästi ja palauttamaan sen oheisella kuorella **22.10.2010** mennessä.

Vastaamme mielellämme teitä askarruttaviin kysymyksiin puh. 040 823 2775 tai 044 256 9786.

Tutkimuksen suorittaa Tampereen ammattikorkeakoulun sosionomiopiskelijatyöryhmä yhteistyössä Perhepiste Nopean kanssa.

Kiitos osallistumisestanne!

Ystävällisin terveisin,

Alina Planting
Sosionomiopiskelija

Sini Kwok
Sosionomiopiskelija

Marjo Kosunen
Sosionomiopiskelija

Teija Eskola
Tampereen ammattikorkeakoulun, lehtori

Mika Harinen
Perhepiste Nopea, vastaava ohjaaja

Tutkimus Perhepiste Nopeasta (entinen Nopean puuttumisen perhetyö)

Arvoisa vastaaja, Perhepiste Nopean toiminnan kehittämisen kannalta on hyvin tärkeätä, että palvelunkäyttäjät voivat tuoda esiin omia kokemuksiaan toiminnasta. Tutkimuksemme onnistumisen kannalta on tärkeää, että vastaatte kysymyksiin totuudenmukaisesti. Vastatkaa jokaiseen kysymykseen valitsemalla oikeaksi katsomanne vaihtoehto ja ympyröikää tai kirjoittakaa vastaus sille varatulle viivalle. Jos tila ei riitä, jatkakaa paperin kääntöpuolelle. Kiitämme jo etukäteen ajastanne.

TAUSTATIEDOT

1. Nopean asiakkaana olleen nuoren sukupuoli?

1. tyttö
2. poika

2. Nuoren ikä asiakkuuden alkaessa? _____ vuotta

3. Nuoren lisäksi Nopeassa mukana olleet perheenjäsenet/läheiset?

4. Minä vuonna asiakkuutenne alkoi?

1. 2007
2. 2008

5. Mitä kautta hakeuduitte asiakkaaksi?

1. omatoimisesti
2. koulun kautta
3. sosiaalitoimen kautta
4. Muun, minkä kautta? _____

ASIAKKUUDEN ALKAMINEN

1. Millaisiin pulmiin tai ongelmiin haitte apua?

2. Millaista apua toivoitte saavanne Nopeasta?

3. Kuvaile millaista apua saitte?

4. Miten asiakkuus Perhepiste Nopeaan päättyi?

1. Päättyi sovitusti työntekijän/työntekijöiden kanssa

2. Emme halunneet jatkaa Nopeassa, koska

3. Nuori ei halunnut mukaan

4. Ei ollut aikaa

5. Siirryimme muualle nuoren asiassa

6. Jotakin muuta, mitä?

ASIAKKUUDEN JÄLKEEN

5. Valitkaa alla olevista vaihtoehtoista muut palvelut, joita olette käyttäneet Nopean jälkeen liittyen perheen tilanteeseen

1. Lastensuojelu
2. Koulun oppilashuolto /kuraattori/psykologi
3. Perheneuvola
4. Sosiaalityö
5. Joku muu, mikä _____
6. ei mitään palveluita

6. Oletteko edelleen ko. sosiaalipalveluiden piirissä?

1. kyllä
2. ei

7. Mitä mieltä olette seuraavista Nopean toimintaa koskevista väitteistä? Ympyröikää mielestänne sopivin vaihtoehto: 1=eri mieltä, 2=jokseenkin eri mieltä, 3=e ei eri eikä samaa mieltä, 4=jokseenkin samaa mieltä, 5= samaa mieltä.

	Eri mieltä	Jokseenkin eri mieltä	Ei eri eikä samaa	Jokseenkin samaa mieltä	Samaa mieltä
1. Olemme tyytyväisiä toiminnasta saamaamme apuun	1.....	2.....	3.....	4.....	5.....
2. Saimme apua riittävän nopeasti	1.....	2.....	3.....	4.....	5.....
3. Tapaamiskertojen määrä oli sopiva	1.....	2.....	3.....	4.....	5.....
4. Toiminnasta saadulla hyödyllä on ollut pitkäaikainen vaikutus	1.....	2.....	3.....	4.....	5.....
5. Olemme hyödyntäneet toiminnasta saatuja neuvoja myös muissa elämäntilanteissa	1.....	2.....	3.....	4.....	5.....
6. Asiakkuudella on ollut vaikutusta tämän hetkiseen elämäntilanteeseen	1.....	2.....	3.....	4.....	5.....
7. Seurantayhteydenoton ajankohta oli sopiva	1.....	2.....	3.....	4.....	5.....

7. Nopean työskentelyn merkitys perheellenne

Teidän omakohtainen kokemuksenne Nopean toiminnasta on erittäin tärkeä. Tällä kysymyksellä pyrimme selvittämään, mitkä asiat Nopean toiminnassa muuttivat perheenne tilannetta positiivisempaan ja mitkä asiat negatiivisempaan suuntaan.

Valitse alla olevasta listasta kolme (3) ”positiivisesti vaikuttaneet” ja kolme (3) ”negatiivisesti vaikuttaneet” asiaa. Voitte myös valita jonkin muun kuin listassa olevan sanan. Kirjoittakaa valitut sanat alla olevaan taulukkoon tärkeysjärjestyksessä. Jos ette keksi vastauksia, jättäkää taulukko tyhjäksi/puolityhjäksi.

- Nopean antama palaute
- Nopean antama tuki/rohkaisu
- yhteiset ratkaisut Nopean kanssa
- kotitehtävät
- kuulluksi tuleminen
- asioiden jakaminen työntekijän kanssa
- kotikäynnit
- kotisopimus
- vanhemmuuden vahvistaminen
- kodin yhteiset pelisäännöt
- seurantayhteydenotto
- ilmapiiri tapaamisissa
- tunnekortit
- verkostokartat
- luottamus
- kaksi työntekijää mukana tapaamisissa
- huono henkilökemia
- työntekijän hyvä/huono ammattitaito
- työntekijöiden välinpitämättömyys
- työntekijöiden kiire
- liian sitovaa toimintaa
- erimielisyydet__(kenen?)__kanssa
- muu, mikä?

Positiivisesti vaikuttaneet asiat (3kpl)	Negatiivisesti vaikuttaneet asiat (3kpl)
	

PALAUTE NOPEAN TOIMINNASTA

8. Omien kokemusteni perusteella antaisin toiminnalle kouluarvosanan

4 5 6 7 8 9 10

9. Miten kehittäisitte Nopean toimintaa?

10. Mitä hyvää Nopean toiminnassa oli?

11. Vapaa sana. Onko sinulla vielä jotain mitä haluaisit sanoa? Tähän voit halutessasi kirjoittaa palautetta.

Kiitos osallistumisesta!

